

Missie Museum De Lakenhal

De Lakenhal maakt beeldende kunst en geschiedenis in Leiden toegankelijk voor zoveel mogelijk mensen om hen te inspireren en een bijdrage te leveren aan hun persoonlijke ontwikkeling.

De Lakenhal vervult deze missie door:

- Het verwerven, bewaren en presenteren van de verzamelingen beeldende kunst en geschiedenis;
- Het presenteren van kwaliteitsvolle tentoonstellingen van (inter)nationaal belang op basis van Leidse bronnen;
- Het nastreven van museale vernieuwing door avontuurlijke, interdisciplinaire projecten te ontwikkelen, ook in samenwerking met externe partners;
- Het zoeken van een open dialoog met een breed samengesteld museumpubliek: het museum geeft informatie maar stimuleert bezoekers ook om eigen interpretaties en verhalen in te brengen.

Medewerkers van De Lakenhal brengen deze missie in praktijk door hun kennis van en passie voor beeldende kunst en geschiedenis door middel van een inspirerende, leerzame en zo direct mogelijke interactie over te brengen aan het publiek.

Zij werken daarbij volgens de normen en kwaliteitseisen die voor de museumbranche gelden en die zijn vastgelegd in richtlijnen van de Ethische Code voor Musea van het ICOM, van het Nederlands Museum Register en van het Instituut Collectie Nederland.

Kijk nog eens naar de tekst bij het schilderij 'Een schilder in zijn atelier, 17de eeuw' door schilder uit de omgeving van Rembrandt van Rijn in zaal 8. De kluizenaar op het schilderij op de ezel staat niet in een landschap maar in een interieur! Het schild ligt niet links, maar rechts op de grond.' — Sta eens toe dat mensen kiekjes van zichzelf maken ;-). Dit posten ze op Hyves e.d. en daardoor komen er meer mensen ;-). — Prachtige film/animatie over Leids Ontzet. Mogen er meer zijn, bv over tijd van lakenindustrie. Nieuwe overkapping vd entree er weer af halen! — Alle aandacht naar de 17e eeuw en de oorspronkelijke functie van het gebouw. Hoewel mijn belangstelling i.h.a. uitgaat naar moderne en actuele kunst, vind ik dat de kwaliteit van de Lakenhal ligt in de presentatie van de geschiedenis van de stad, ook omdat dat het beste past bij het gebouw. Heel mooi. — Als jullie schilderijen door elkaar hangen, dan a.u.b. zo dat de beelden elkaar versterken. — Dit is een heel fijn museum. De depotopstelling vind ik leuk. (De Van Doesburgtentoonstelling vond ik prachtig!) — Van buiten af beter zichtbaar zijn. Geen bord aan de waterkant alleen, maar een groot bord met De Lakenhal erop aan de wand of pal voor het gebouw, zodat het mensen lokt als ze bij de schouwburg zijn of bij 't bruggetje. De Lakenhal valt nauwelijks op als je langsloopt. — Omarm de klassieke, sfeervolle ruimten. Geef niet over aan de waan v/d dag of zgn hippe trends, daar is het museum te gaaf voor. — Niet te veel modern gedoe! Koester de geschiedenis. toon het moderne. — Deze keuze voor Werk in Uitvoering binnen de bestaande zalen / collectie vind ik geweldig. Men kan nu een zien hoeveel werk/tijd/geld er in gaat zitten om onze 'schatten' te behouden. — Ik vind er een heel goede wind door het museum waaien. — Geen moderne schilders. Houd het liever klassiek. — Blijf doen wat je doet: de collectie koesteren, maar ook open blijven voor het nieuwe. — Hmmm, soms lijkt het alsof er niemand thuis is. Het is een speciaal museum voor mij. — I leave wishing I could return — se let it evolve to meet changing times.— Set up Flickr or Facebook page for museum. — N 5506 'Bjorn' hangt 'Upside Down'?? — Hulde voor de sublieme verlichting van vele schilderijen. Buitengewoon!! Praten met mensen bij behandelingsstraat is leuk. — Forgive me. The lightning is unacceptable — even for a 'house-museum'. — Wilt u mij vragen een tentoonstelling in te richten? — Meer Leidse kunst. — Get there early, there's plenty to see. — Iets meer zitgelegenheid voor de oudere bezoeker. — Ik mocht een hemels uur meemaken in de kapel met de oude koorboeken. Interieur, muziek, tekst en herinnering tilden mij van de grond. Dank. Nune dimitis... — Zet/hang zo veel mogelijk kunstvoorwerpen neer/op, zodat ik er rustig van kan genieten en vermoei mij niet met goed bedoelde, maar afleidende formats/concepten van conservatoren/management. — Ik heb genoten van De lakenhal zoals het is. Dank U wel!

Bijschrift

Museum
De Lakenhal
'Tussen de Tegels'
zondag 5 sept
15.00 uur

Lezing
WERK
IN UIT
VOERING

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
monument uit 1640
dit weekend
gratis toegang
diverse activiteiten

gratis
WERK
IN UIT
VOERING

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
hoe verzamel
je kunst?
zo 19 sept 14 u

lezing
WERK
IN UIT
VOERING

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
De Leidse Salon
met Franca Treur
zo 26 sept 15 u

Salon
WERK
IN UIT
VOERING

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
rond de hutspot
gratis rondleiding
zo 3 okt 14 & 16 u

WERK
IN UIT
VOERING
gratis

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
gratis rondleiding
zondag 10 okt
15.15 uur

gratis
WERK
IN UIT
VOERING

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
verzameldrift
van mensen
zo 17 okt 14 uur

lezing
WERK
IN UIT
VOERING

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
Rond het
Laatste Oordeel
zo 31 okt 14 uur

dichters
WERK
IN UIT
VOERING

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
Roy Villevoye
Preparations
16 okt t/m 23 jan

nieuw
WERK
IN UIT
VOERING

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
gratis rondleiding
zondag 7 nov
15.15 uur

rondleiding
**WERK
IN UIT
VOERING**

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
muziek
in het museum
za 13 en zo 14 nov

gratis
**WERK
IN UIT
VOERING**

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
verzamelen door
musea 19^e eeuw
zo 21 nov 14 uur

**WERK
IN UIT
VOERING**
lezing

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
De Leidse Salon met
Ilja Leonard Pfeijffer
zo 28 nov 15 uur

Leidse Salon
**WERK
IN UIT
VOERING**

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
schoen leeg?
bekijk onze
schatten

**WERK
IN UIT
VOERING**
schat

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
gratis rondleiding
zondag 12 dec
15.15 uur

**WERK
IN UIT
VOERING**
gratis

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
toverlantaarnplaatjes
doorlopende voorstelling
woensdag 22 dec
11.30-16 uur

**WERK
IN UIT
VOERING**
toverlantaarn
open!

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
in de kerstvakantie
en op 2de kerstdag
open

**WERK
IN UIT
VOERING**

www.lakenhal.nl

Museum
De Lakenhal
Gelukkig Nieuw-
jaar en graag
tot ziens in 2011

**WERK
IN UIT
VOERING**
tot ziens

www.lakenhal.nl

Werk in Uitvoering

- 11 Een jaar van museale zelfreflectie
- 19 Het ontstaan van Museum De Lakenhal
- 23 Het ontstaan van de collectie
- 24 Museum op achterstand
- 27 De organisatie van de inhaalslag
- 28 Wat ging er over de rollenband?
- 31 De dagelijkse gang van zaken
- 35 Blauw als signaalkleur
- 39 Eigentijdse blikken op de collectie
- 43 Preparations van Roy Villevoye
- 47 Stad van verf
- 51 Expertmeeting
- 52 Dichters van het Laatste Oordeel
- 55 Tweerichtingsverkeer
- 59 Aan de slag: activiteitenprogramma
Werk in Uitvoering
- 63 Toon mij je bezoekers en ik vertel wie je bent
- 67 Zoveel mensen, zoveel zinnen
- 68 Waar blijft die informatie?
- 71 De toekomst: van Lucas van Leyden
tot nieuwbouw
- 72 Lucas van Leyden Mecenaat
- 75 Open en bloot

**WERK
IN UIT
VOERING**

Bijchrift

Een jaar van museale zelfreflectie

door Meta Knol, directeur

In 2010 nam De Lakenhal een 'sabbatical leave' van de tentoonstellingsmachinerie. In plaats van te reageren op de vraag naar steeds weer nieuwe exposities, riepen we 2010 uit tot jaar van museale zelfreflectie. De Lakenhal ging zich voor 100% richten op het in kaart brengen van de eigen collectie en verzamelgeschiedenis. De mouwen werden opgestroopt en de tentoonstellingsruimte werd omgetoverd tot openbare werkplaats. We noemden dit project *Werk in Uitvoering*.

Werk in Uitvoering groeide uit tot een grootschalig onderzoek naar de collectie, gegoten in een vernieuwende vorm, en bedacht vanuit een integrale benadering: alle medewerkers werkten aan hetzelfde project, dat plaatsvond in het gehele museum, onder de ogen van het publiek. Zo gaf De Lakenhal invulling aan een tweetal doelstellingen: de eigen kern, collectie en geschiedenis onderzoeken en beschrijven, en daarnaast door middel van een vernieuwende communicatiestrategie een andere, meer interactieve verhouding zoeken tot het publiek.

Sinds 1874 heeft het museum tienduizenden objecten verzameld, waarvan uiteindelijk maar een heel klein deel op zaal getoond werd. Door een nijpend gebrek aan mensen en middelen raakte de basisregistratie van de collectie decennia geleden al danig in het slop. Zo was anno 2009 onduidelijk hoeveel museale objecten het museum precies bezat (22.000 of 25.000?), wemelde het in de depots van ongeïdentificeerde voorwerpen en ontbraken tal van relevante gegevens in ons digitale collectieregistratiesysteem TMS. Om deze achterstanden in te kunnen halen, was een inzet van zeker 20 manjaren nodig.

In december 2009 nam de Leidse gemeenteraad het historische besluit om met een investeringsprogramma van in totaal 15,3 miljoen euro de Lakenhal weer

Bijlschrift

op orde te krijgen. Aan de sinds de jaren vijftig slepende discussie over de noodzaak van restauratie van de 17e-eeuwse 'Laecken-Halle' en de behoefte aan uitbreiding in de huidige museumtuin, werd een einde gemaakt door een groot deel van dit bedrag te bestemmen voor restauratie en nieuwbouw. Daarnaast werd 1 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het inlopen van achterstanden in de basisregistratie en basisconservering van de collectie. Dat bood ons de kans om die 20 manjaren ineens te gaan verzilveren, een kans die we natuurlijk met beide handen aangrepen.

In de tentoonstellingszaal van De Lakenhal verrees een 'lopende band'; een 65 meter lange, slingerende rollenbaan met daarop honderden gele kratten, gevuld met zachte kussens waarin museale voorwerpen lagen, die langzaam voortbewogen: zilver, keramiek, optica, objecten van koper en tin, koekplanken, kerfstokken, hellebaarden, ga zo maar door. Plank voor plank werden de depots leeggeruimd en belandden de objecten op de rollenband, die uit beveiligingsoogpunt door een glaswand was afgescheiden. Aan vier werkstations verrichten eigen en ingehuurde medewerkers alle handelingen die noodzakelijk waren voor een adequate basisregistratie en basisconservering. Maar liefst 13.105 museale objecten rolden op deze wijze over de band. Nog nooit was er zoveel te zien uit de eigen verzameling. Het publiek kreeg bovendien een unieke inkijk achter de schermen.

Als een van de auteurs van het 'Manifest voor een Mondig Museum', dat in december 2006 nogal wat stof deed opwaaien in de Nederlandse museumwereld, zag ik in *Werk in Uitvoering* ook een kans om concreet invulling te geven aan het streven naar museale vernieuwing. Dat proces was in De Lakenhal onder mijn voorganger Edwin Jacobs en dankzij forse financiële steun van het VSB-Fonds al in 2008 ingezet. Een wezenlijk onderdeel van

Bijchrift

tekstbordjes wandteksten audiotour touchscreens

tekstboekje rondleiding het object zelf

anders, nl.

video screen

Uw favoriete object uit de collectie van De Lakenhal:

de kapel + altaarstuk vd. Oud-Kath. kerk

Uw Gouden Tip voor De Lakenhal:

plaats oude kerkbanken i.d. kapel

**WERK
IN UIT
VOERING**

U-Formulier

Omcirkel uw antwoord(en)

U bent:

man

vrouw

jong

oud

uit Leiden

anders, nl.

oud Beveland

68 JAAR MET TROTS!

Waarom komt u naar Museum De Lakenhal?

om geïnspireerd te raken

om te leren

voor de rust

om te kijken

om weer eens iets anders mee te maken

om de collectie te zien

vanwege het bijzondere gebouw

zomaar, uit nieuwsgierigheid

anders, nl.

Het DRIELUKE v. Lucas v. Leyden.

Hoe ziet u de inrichting van De Lakenhal het liefst?

chronologisch

klassiek, stijlvol

eigenzinnig, avontuurlijk

gemengd met nieuwe media

kunst en geschiedenis gescheiden

alles door elkaar

met veel tekst

met weinig tekst

anders, nl.

Wat is uw favoriete informatiebron in het museum?

tekstbordjes

wandteksten

audiotour

touchscreens

tekstboekje

rondleiding

het object zelf

anders, nl.

geweldig KRANTENARTIKEL ONNO BLOME

Uw favoriete object uit de collectie van De Lakenhal:

DE ALTAAR STUKKEN DE KAPEL

goed gedaan v. ONNO EN DE LAKENHAL

Uw Gouden Tip voor De Lakenhal:

HEB IK HIEK HELEMAAL BEVREDEN HET IS HIER HEERLYK RUSTIG EN HET GEBOUW IS GEWELDIG! EN VRIENDELYKE DESKUNDIGE MENSEN DIE JE ONTVANGEN (BY DE KASSA) EN IN DE ZALEN VOOR DL BY WERK IN UITVOERING! MET DANK!

tekstbordjes wandteksten audiotour touchscreens
tekstboekje rondleiding het object zelf
anders, nl.

Uw favoriete object uit de collectie van De Lakenhal:

^{papoea}
Mijn met kruis, roept veel vraagtekens op!

Uw Gouden Tip voor De Lakenhal:

Geen blauwe bordes bij werken, dat leidt enorm af van waar het over gaat.
Daarnaast zou ik het als toeschouwer fijner vinden als er niet te veel schilderijen op 2 muurhangers zijn in zaal 17, maar lees net dat dat balakung is. Oké

WERK
IN
UIT
VOERING

U-Formulier Omcirkel uw antwoord(en)

U bent:

man vrouw jong oud uit Leiden
anders, nl. Seleten (63)

Waarom komt u naar Museum De Lakenhal?

om geïnspireerd te raken om te leren voor de rust om te kijken
om weer eens iets anders mee te maken om de collectie te zien
vanwege het bijzondere gebouw zomaar, uit nieuwsgierigheid
anders, nl. Spaar (oud) Leiden!

Hoe ziet u de inrichting van De Lakenhal het liefst?

chronologisch klassiek, stijlvol eigenzinnig, avontuurlijk
gemengd met nieuwe media kunst en geschiedenis geschieden
alles door elkaar met veel tekst met weinig tekst
anders, nl.

Wat is uw favoriete informatiebron in het museum?

tekstbordjes wandteksten audiotour touchscreens
tekstboekje rondleiding het object zelf
anders, nl.

Uw favoriete object uit de collectie van De Lakenhal:

"Schijnschrijver" Edwaert Collier ca 1703

Uw Gouden Tip voor De Lakenhal:

Met elkaar kosteren en netjes houden!

het manifest was een nieuwe publieksbenadering volgens de principes van Web 2.0: musea zouden niet alleen als zender moeten fungeren, door top-down informatie te geven aan het publiek, maar ook meer moeten openstaan voor het bottom-up ontvangen van reacties, verhalen, opinies en informatie. Het 21-eeuwse museum is immers open en transparant, en communiceert interactief met haar bezoekers. Dit uitgangspunt bepaalde ook de communicatiestrategie van *Werk in Uitvoering*. Er is in een jaar tijd enorm veel werk verzet. Het museum leerde haar eigen DNA kennen en ontwikkelde een meer coherente kijk op de eigen ontstaans- en verzamelgeschiedenis. Er werd een nieuwe missie geformuleerd waarin de nieuwe toekomstvisie van De Lakenhal werd verankerd. Er werden voor en achter de schermen diepgaande gesprekken gevoerd over de essentie van De Lakenhal, onder meer met Hans Goedkoop en Jan Vaessen als gesprekspartners. Er vonden tal van bijzondere collectiepresentaties plaats, al dan niet in samenspraak met hedendaagse kunstenaars. De contouren voor een nieuw Collectieplan werden uitgezet. Een nieuwe, interactieve collectiemodule voor de website van De Lakenhal is in de maak, op basis van de resultaten van 2010. Die nieuwe website laat bovendien zien dat De Lakenhal als historisch, negentiende-eeuws museum inmiddels stevig in de 21-eeuw verankerd is.

Graag wil ik de medewerkers van De Lakenhal en van Ingressus van harte bedanken voor hun onbevengene, toegewijde en vruchtbare inzet voor *Werk in Uitvoering*. Ook dank aan de Gemeente Leiden, die als belangrijkste financier van doorslaggevende betekenis is geweest voor het welslagen van dit project, evenals het VSB Fonds en het Cultuurfonds Leiden. Ten slotte een woord van dank aan Lieke Timmermans, die in opdracht van De Lakenhal met veel verve de leiding nam over de communicatie rond *Werk in Uitvoering* en die deze opdracht afsloot met deze publicatie.

Bijschrift

Toen ik op 16 juli 2009 in samenspraak met toenmalig interim-directeur Peter Berns het besluit nam om alle de tentoonstellingen die voor 2010 gepland stonden te schrappen, had ik niet kunnen bevroeden dat het zo'n avontuurlijk en zinvol jaar zou worden. De Lakenhal heeft met *Werk in Uitvoering* een stevig fundament gelegd voor de toekomst. In dit boekje vindt u een overzicht van de doelstellingen, aanpak en resultaten van *Werk in Uitvoering*. Daarmee hopen wij op onze beurt ook anderen, u bijvoorbeeld, te kunnen inspireren.

Leiden, februari 2011

Het ontstaan van Museum De Lakenhal

door Jori Zijlmans, conservator geschiedenis

Leiden houdt van geschiedenis. Meer dan bewoners van andere steden zijn Leidenaren geïnteresseerd in het verleden van hun eigen stad. Dit historisch bewustzijn kent een lange traditie. Het leidde in 1872 onder meer tot de opening van de eerste tentoonstellingszaal in De Lakenhal.

Al sinds 3 oktober 1574 viert Leiden traditiegetrouw dat de stad die dag verlost werd van de Spaanse belegering. Vooral tijdens de negentiende-eeuwse jubileumvieringen werd er groots uitgepakt. Zo is in 1824 in het stadhuis ter gelegenheid van de 250-jarige herdenking de eerste historische tentoonstelling van Nederland gehouden. Een maand voor de opening had het Leidse stadsbestuur de burgers opgeroepen alles dat 'van die tijd nog was bewaard gebleven of daarop betrekking had' hiervoor in te brengen. Dat was niet aan dovemansoren gericht; er werden tientallen objecten ingezameld. De expositie, gehouden in de Raadszaal van maandag 4 tot zaterdag 9 oktober, trok maar liefst 4846 bezoekers. Verreweg de grootste publiekstrekker was het immense doek De zelfopoffering van Burgemeester Van der Werff van Matthijs van Bree dat in 1818 door koning Willem I aan de stad Leiden was geschonken. Naar aanleiding van dit enorme succes werd besloten het schilderij voortaan gratis op 3 oktober te tonen.

De Lakenhal werd in 1642 gebouwd naar een ontwerp van Arent van 's-Gravensande en geldt als een van de hoogtepunten van het Hollands classicisme. Eeuwenlang werd hier het beroemde Leidse laken gekeurd en kwamen de staalmeesters en gouverneurs van de lakennijverheid bijeen. In 1823 verloor de Lakenhal deze functie als gevolg van het verval van de textielnijverheid en kwam het gebouw in gebruik als Kamer van Koophandel en cholerahospitaal. In 1869 besloot Leiden de monumentale Laecken-Halle te verbouwen tot stadsmuseum. Stadsarchitect J.W. Schaap kreeg de opdracht om de tweede verdieping van de oude Lakenhal geschikt te maken als tentoonstellingsruimte. Hij ontwierp een nieuw trappenhuis waar de zestiende-eeuwse gravenramen uit de Leidse schuttersdoelen een plek kregen. Om het daglicht in de zaal toe te laten zette hij ramen in de zeventiende-eeuwse kap en in het plafond.

Toen de bovenste verdieping van de Lakenhal in 1872 als museum werd ingericht, kreeg de 3 oktobercollectie de meest prominente plaats. Om De zelfopoffering centraal te kunnen plaatsen verhoogde men zelfs het plafond. Met de verhuizing van de stadscollectie nam

het museum de traditionele gratis vertoning van het schilderij van Van Bree op 3 oktober over. De verbouwing duurde echter twee jaar. Dat betekende dat vóór de officiële opening op 27 april 1874 – de grootse viering van het driehonderdjarig jubileum van het Beleg en Ontzet – het museum tussen de verbouwingen door in 1872 en 1873 op 3 oktober tijdelijk open moest. Ter beveiliging zette men politieagenten in en werden de museumtrappen 'met planken belegd'. Ondanks de bezorgdheid over de grote toestroom bezoekers verliep alles goed. Zo staat in het jaarverslag van 1872 dat 'het lokaal door 4000 personen in beste orde werd bezocht'. Door de enorme aanloop werd meteen duidelijk dat het museum te klein was. De roodbruin gekleurde wanden waren van onder tot onder behangen met schilderijen en wapenborden. Ook de vitrines stonden propvol met bokalen, penningen, zegels en relieken die aan het Beleg en Ontzet herinnerden. Kort daarop besloot de Gemeenteraad dat ook de eerste verdieping van de Lakenhal beschikbaar moest komen.

Een belangrijk onderdeel van *Werk in Uitvoering* was het onderzoek naar de eigen museale geschiedenis. Want hoe kan men aan de toekomst bouwen als men het verleden niet kent? Het onderzoek resulteerde in de volledige herinrichting van de historische afdeling op de tweede verdieping van het museum. Zoals deze er nu uitziet, moet het er rond 1874 ook uitgezien hebben, inclusief een groot aantal tentoongestelde objecten. De nieuwe inrichting kreeg een nieuwe titel met een oude bijklank: 'Galerij van Leidens Roem'.

Het ontstaan van de collectie

door Jenny de Bruin, collectieregistrator

De collectie van Museum De Lakenhal is veel ouder dan het museum zelf. Lang voor de officiële opening van De Lakenhal in 1874 werden in het Leidse stadhuis al objecten van kunst- en historische waarde bewaard. In deze stadhuiscollectie bevonden zich voorwerpen die met het Beleg en Ontzet (1574) te maken hebben, en objecten en schilderijen die uit diverse gebouwen zoals kerken en tehuizen in Leiden afkomstig zijn. Bekende voorbeelden – en nog altijd hoogtepunten – zijn de hutspot en het drieluik Het Laatste Oordeel van Lucas van Leyden.

Toen de stad de plannen voor de oprichting van een museum bekendmaakte, boden burgers en instellingen stukken aan. Door aankopen, schenkingen, legaten, overdrachten en bruiklenen groeide de collectie gestaag. In de beginjaren legde het museum zich toe op 'voorwerpen van waarde of belangrijk voor de oudheidkunde en de geschiedenis der kunst'. Dat klinkt vrij algemeen, maar in de eerste inventarissen en catalogi ligt sterk de nadruk op de historie van Leiden. Collectiestukken worden dan al gerubriceerd naar historische thema's als 'Beleg en Ontzet van Leiden' en 'De Kruitramp'.

Als het museum in 1890 dankzij een schenking van Daniël Hartevelt (1824–1895) wordt uitgebreid met de Harteveltzalen die voorzien zijn van een 'aangenaam bovenlicht', volgt meteen ook de eerste tentoonstelling van hedendaagse schilderkunst. In het verzamelbeleid gaat vanaf dat moment de kunsthistorische waarde een even belangrijke rol spelen als de historische thema's.

Een derde belangrijke tak in de collectie is de omvangrijke en veelzijdige collectie kunstnijverheid, die bestaat uit alledaagse en bijzondere objecten zoals koekplanken, haarwerkjes, jurken, aardewerk, serviezen, glas, meetinstrumenten, speelgoed en wapens.

Inmiddels is De Lakenhal verantwoordelijk geworden voor het beheer en de presentatie van ongeveer 25.000 objecten. Aan het eind van 2011, als *Werk in Uitvoering* is afgerond en alle objecten bekeken zijn, is het precieze aantal bekend.

Museum op achterstand

door Jenny de Bruin, collectieregistrator

Met het oog op de komende restauratie en nieuwbouw van De Lakenhal is het van groot belang de geschiedenis van het museum en de collectie tot in detail te kennen. Helaas kampte De Lakenhal met een grote achterstand op het gebied van objectbeheer en collectieregistratie. Om deze achterstand in te halen werd in december 2009 besloten om een jaar te stoppen met de 'tentoonstellingsmachinerie'.

Het meest urgent was de basisregistratie van de collectie, want deze vormt de ruggengraat van het collectieplan. Het was overigens niet zo dat er géén registratie was. Integendeel: zelfs voordat De Lakenhal openging, werden al inventarisaties en catalogi gemaakt. Het grote probleem was dat in de loop van de jaren verschillende manieren van registreren werden toegepast en dat lang niet alles – gemeten naar de huidige maatstaven – volledig, uitvoerig en consequent genoeg was uitgevoerd. Ook de precieze omvang van de collectie was niet bekend. Veel objecten hadden geen uniek, eigen inventarisnummer gekregen. Het gebeurde vroeger namelijk regelmatig dat een groep gelijksoortige objecten of objecten van een schenking onder één inventarisnummer werd(en) ingeschreven. Bovendien werd pas sinds 1924 een vaste inventarisnummering voor de objecten aangehouden. Bij bijna elk object ontbrak wel een van de benodigde standaardgegevens. Bijvoorbeeld hoe het object verworven was, de datering, of de standplaats in het depot. Het terugzoeken van gegevens aan de hand van de catalogi van vóór 1924 is moeilijk, omdat deze geen concordantie bevatten. Dat veel objecten nooit zijn gefotografeerd, bleek eveneens een struikelblok. In het depot bevonden zich bovendien talloze 'weduwen en wezen': ongeïdentificeerde objecten, of onderdelen daarvan. Los van de registratieproblemen waren ook veel objecten toe aan een onderhoudsbeurt. Sommige voorwerpen hadden de depotplanken decennia lang niet verlaten. Daarom werd naast de basisregistratie ook de basis conservering van de collectie ter hand genomen.

Pas in 2004 heeft De Lakenhal een registrator in vast dienstverband aangesteld om de opgelopen achterstand bij te werken en nieuwe achterstanden te voorkomen. Het inhalen van die achterstanden door één persoon bleek echter niet mogelijk. Door *Werk in Uitvoering* heeft het museum een unieke kans gekregen om met hulp van externe krachten het verleden en heden van de collectie weer naadloos op elkaar aan te laten sluiten.

Bijscript

De organisatie van de inhaalslag

door Jenny de Bruin, collectieregistrator

Van meet af aan stond vast dat de grote achterstanden op het gebied van objectbeheer en collectieregistratie ook kansen boden: het museum kon een grootschalig onderzoek naar het eigen 'DNA' opstarten, waar het publiek volop bij betrokken kon worden. *Werk in Uitvoering* was dan wellicht minder sexy dan 'Rembrandt' of 'Van Doesburg', maar begrippen als 'werkstations', 'workflows' en 'lopende band' zouden de verbeelding prikkelen bij dit unieke kijkje achter de schermen.

Vormgever Ramin Visch kreeg de opdracht om de tentoonstellingsruimte in een aantrekkelijke werkruimte ('de straat') te veranderen. Charlie Chaplins film *Modern Times* vormde een inspiratiebron: de museale objecten zouden, letterlijk als een 'rode' draad, over een lopende band door het museum rollen. Dit idee bracht echter ook problemen met zich mee. Het werktempo van de medewerkers mocht niet afhangen van de snelheid van de band. Evenmin mocht de band de veiligheid van de voorwerpen in gevaar brengen. Om die reden is uiteindelijk gekozen voor een industriële rollenbaan. Door een gering verval in hoogte aan te brengen kon een grote hoeveelheid gele kratten met een klein zetje soepel maar beheersbaar doorglijden naar het volgende werkstation.

Het was duidelijk dat De Lakenhal deze inhaalslag niet alleen zou kunnen doen. Samen met het gespecialiseerde bedrijf Ingressus uit Rotterdam werd een efficiënt en flexibel team samengesteld, waarmee dagelijks acht mensen (twee van het museum, zes van Ingressus) de achterstanden te lijf konden gaan. Voordat de eerste koekplank over de band rolde, heeft de conservator behoud en beheer een planning gemaakt waarmee in tien maanden tijd zo'n 12.000 objecten geregistreerd konden worden.

Om de efficiëntie te vergroten werd een indeling gemaakt in deelcollecties. Het allereerst gingen de deelcollecties waarvan de registratie het minst goed op orde was door 'de straat'. Het ging om beeldhouwwerken die qua formaat goed te hanteren waren, historische objecten en kunstnijverheid.

Inmiddels is de rollenband alweer ontmanteld, maar achter de schermen gaat het werk gewoon door. Volgens de planning zijn eind 2011 alle circa 25.000 objecten van het museum bekeken en gecontroleerd. Dan zijn de basisregistratie en basisconservering van de collectie weer piekfijn in orde.

Wat ging er over de rollenband?

52 haardstenen **45** koekplanken **55** bavelaars **72** huishoudelijke artikelen **21** uurwerken **102** sieraden **611** stempels voor lakenloodjes **73** stempels voor munten en penningen **126** inktstempels **86** zegelstempels **125** zegelafdrukken **217** zegelafgietsels **103** textielwerktuigen **26** kandelaars (geen zilver) **21** blakers **64** stuks speelgoed **32** prenten en kinderboeken **25** stuks optisch speelgoed **812** tinnen figuurtjes **227** stuks miniatuurspeelgoed **32** beeldhouwwerken van voor 1600 **61** beeldhouwwerken uit 1600–1900 **14** beeldhouwwerken uit 1900–1945 **51** beeldhouwwerken uit 1946–2000 **2** beeldhouwwerken van na 2000 **74** tegeltableau's **369** tegelvelden **1030** wandtegels **464** meet- en weeginstrumenten, waaronder **34** maatkannen **132** gewichtjes **138** maatstokken **39** duigmaten **479** zilveren objecten, waaronder **117** lepels **50** vorken **23** kandelaars (zilver) **1** kaneelstrooier **3** suikerstrooiers **760** penningen, waaronder **30** hondenpenningen **29** vroedschapspenningen **313** munten **57** onderscheidingstekens **248** stuks wapentuig, waaronder **36** rondassen **32** hellebaarden **41** kanonskogels **914** keramische voorwerpen, waaronder **366** bodemvondsten **122** pijpen en pijpfragmenten **46** koekjesvormen, apothekerspotten, vazen, kommen, herinneringsborden, serviezen **224** stuks Amphora keramiek **762** stuks Aziatisch keramiek, waarvan **190** koppen en schotels (samen **381** stuks) **153** stuks Brouwer keramiek **133** stuks De Blanken keramiek **34** stuks Oranjegoed keramiek

De dagelijkse gang van zaken

door Cora Weijzenfeld,
informatiespecialist bij Ingressus

Om de doelstelling van 12.000 te behandelen objecten te halen en tegelijkertijd de workflow te behouden, was een efficiënt werkproces nodig. De organisatie van de dagelijkse werkzaamheden aan de rollenband lag in handen van ondergetekende als teamleider van de Straat. Over het algemeen liep het gesmeerd en rolden er dagelijks zo'n 60 objecten over de band. De probleemgevallen kwamen op de tafel van de registrator van De Lakenhal. Zij heeft heel wat ongenummerde objecten kunnen herleiden. Er zijn geen 'grote' ontdekkingen gedaan, maar wel veel 'kleine'. Zo is een inktpotje weer verenigd met zijn houder, bleek een bodemvondst geen eigen bezit maar bruikleen en werd een ring gevonden op de bodem van een tinnen kan.

De reis van elk object begon in het depot. Plank voor plank werden de kelders van het museum door de depotbeheerder en zijn assistent leeggeruimd. De objecten werden in gele kratten gelegd en met de lift naar de grote museumzaal gebracht. Geen object verliet het depot zonder meereisformulier, inventariskaart en een print uit het objectregistratiesysteem TMS (The Museum System). Na een korte check door de conservator kon de 50 meter lange reis van het object over de rollenband beginnen.

Het eerste werkstation was Behoud. Hier werden de objecten fysiek genummerd, opgemeten, schoongemaakt en gestabiliseerd. In overleg met de depotbeheerder zijn vooraf per deelcollectie de schoonmaaktechnieken vastgesteld. Afgesloten inventarisnummers werden bijgewerkt, zoveel mogelijk in de stijl van het originele nummer. Het object werd pas doorgestuurd naar het volgende station, nadat in TMS de afmetingen en een conditierapport was vastgelegd. Hierin werd de algehele toestand vastgelegd, of en welke schade er was geconstateerd en de uitgevoerde behoudshandelingen.

De medewerkers bij het werkstation Verwerving hadden als taak: het opsporen van de verwervingsgegevens en deze toevoegen in het registratiesysteem. Museumcatalogi uit 1886, 1914 en 1924, inventarisboeken, inventariskaarten en jaarverslagen dienden als bronnen voor het onderzoek. Bij ongeveer de helft van de objecten was deze informatie in het verleden al ingevoerd en hoefde deze alleen te worden gecontroleerd. Van de andere helft wisten de medewerkers op basis van de bronnen van ongeveer 20% de herkomstgegevens nog te traceren. Voor de overige ge-

vallen is uitgebreider onderzoek nodig, waarvan een aantekening werd gemaakt. Waarschijnlijk zal bij een deel nooit meer met zekerheid te zeggen zijn hoe en wanneer het object precies in het museum terecht is gekomen.

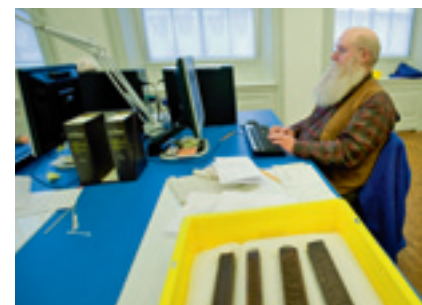
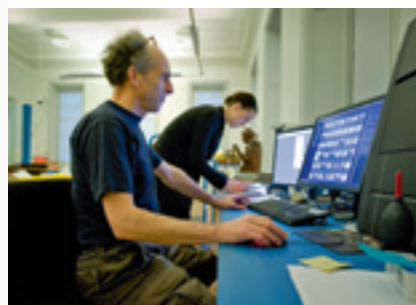
Bij het werkstation Registratie werden in TMS de basisregistratiegegevens gecontroleerd en aangevuld, zoals het inventarisnummer, objectnaam, beschrijving en materiaal. Gelukkig werd er gewerkt door een team met veel kennis van materialen en uiteenlopende onderwerpen. Nieuwe objectnamen (zoals hydrometer, pincet en kruitvat) zijn in overleg met de registrator toegevoegd. Ook werd in overleg met de conservatoren van De Lakenhal en externe specialisten op het gebied van wapens, Aziatisch keramiek en tegels de zogeheten Deltaplancategorie bepaald, waarmee het museale belang van het object werd vastgelegd.

Het laatste werkstation was de Fotostudio waar alle objecten digitaal en professioneel werden gefotografeerd. De professionele foto's zijn geschikt voor publicatie en bruikbaar voor identificatie en koppeling in TMS. Van veel objecten zijn meerdere foto's gemaakt om details, signaturen en merken goed zichtbaar vast te leggen.

Na de fotosessie begonnen de objecten aan hun reis terug naar het depot. De laatste actie was het controleren van de standplaats. Ruim 13.000 objecten hebben de 50 meter over de band afgelegd, en staan nu weer op hun vaste standplaats, in het depot. Daarmee zijn de doelstellingen ruimschoots gehaald.

Basisregistratie in TMS omvat de volgende velden:

- inventarisnummer
- datum vervaardiging
- vervaardiger
- titel
- objectnaam
- materiaal en techniek
- beschrijving
- gevalideerde trefwoorden: objectnaam, materiaal, techniek, voorstelling en Deltacategorie
- afmetingen
- conditierapport
- verwervingsgegevens

Blauw als signaalkleur

door Lieke Timmermans, pr/communicatie

Maar liefst 13.105 objecten rolden in 2010 over de 'lopende band': sieraden, inktstempels, penningen, aardewerk, speelgoed, tegels, hellebaarden, kanonskogels, zegels, lakenloodjes, keramiek, kandelaars enzovoort. De mooiste, bijzonderste of vreemdste voorwerpen en collecties kregen direct een plek in het museum. Met blauw als herkenbare signaalkleur werden de verschillende deelcollecties in het museum tussen de vaste opstellingen gepresenteerd. Zo konden museumbezoekers in een meterslange vitrine een rij koekplanken bestuderen of zich eindeloos verwonderen over tinnen soldaatjes in de Papezalen.

De collectie beeldende kunst van het museum ging niet over de rollenband, maar een deel van de moderne kunst werd wel getoond. Zo presenteerde we bijvoorbeeld schilderijen en tekeningen van Leidse kunstenaars in een depotopstelling op zaal: op rekken, dicht opeengepakt, zonder enige esthetische overweging of groepering. Figuratieve en abstracte werken, groot en klein, alles hing door elkaar. Voor de regelmatige bezoeker werkten deze opstellingen als een quiz: welke kunstenaar hoort bij welk werk? Nieuwe museumgast kon zich verwonderen over de variatie aan Leidse kunstenaars.

Een populaire plek in het museum was de kleine, blauwe vitrine bij de ingang van de grote Harteveltzaal: hier stond een selectie objecten opgesteld die nog onderzocht moesten worden. Een slee gemaakt van een koeienkaak, een bijzonder gedetailleerde munt, een kanonskogel. Op het tekstbord ernaast stond de vermoedelijke datum waarop deze objecten over de band zouden gaan. Zo wekten tot de verbeelding sprekende voorwerpen nieuwsgierigheid op.

Naar aanleiding van *Werk in Uitvoering* waren in 2010 de volgende collectiepresentaties in het museum te zien:

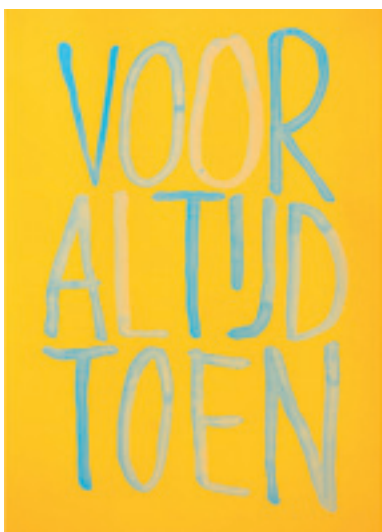
- 14-03 t/m 28-06 *Stad van Verf*. Het Leidsch Dagblad startte in 2010 met de serie *Stad van Verf* waarin leven en werk van beroemde Leidse schilders uit de collectie van De Lakenhal wekelijks werden beschreven door Onno Blom. Lezer én kijker kregen een bijzondere blik op de stad, de schilders en de Leidse geschiedenis. Deze serie werd gebundeld in boekvorm, ter ere van het 150-jarig bestaan van het *Leidsch Dagblad*.
- 19-03 t/m 08-08 *Depotopstelling bavelaars*. Bavelaars zijn laat achttiende- en vroeg negentiende-eeuwse kijkkastjes met in hout of been gesneden huiselijke interieurs, historische gebouwen en nostalgische riviergezichten of landschappen. Makers zijn vader en zoon

Cornelis Bavelaar. Uit de publieksenquête bleek dat deze objecten erg populair zijn bij onze bezoekers.

- 19-03 t/m 26-05 *Depotopstelling koekplanken en suikerwerkvormen*. Deze koekplanken – in totaal zo'n zestig stuks – gingen als eerste objecten over de rollenband.
- 23-03 t/m 26-04 *Depotopstelling speelgoed*. De directie van De Lakenhal besloot in 1886 onder het thema 'huiselijk leven' te beginnen met een aanleggen van een collectie kinderspeelgoed. Het museum heeft nu ruim tweehonderd speelgoedvoorwerpen, variërend van een bijzondere collectie toverlantaarns tot een stapeltje flippo's.
- 18-04 t/m 18-07 *Leidse Koorboeken*. De zes enorme koorboeken van de Pieterskerk van Leiden werden in de zestiende eeuw samengesteld voor het Getijdencollege van die kerk. Ze vormen Europa's grootste bij elkaar horende verzameling religieuze, polyfone (meerstemmige) muziek. In 2010 werd het eerste Leidse koorboek getranscribeerd naar hedendaags notenschrift en uitgevoerd door het Egidius Kwartet.
- 28-04 t/m 01-06 *Oranje-keramiek en Wedgwood-servies*. Honderden stuks serviesgoed hebben de rollenband gepasseerd, waaronder ook het Oranje-keramiek en Wedgwood-servies. Het servies was vanaf Koninginnedag in een speciale vitrine te bewonderen.
- 20-05 t/m 01-08 *Bodemvondsten uit Leiden en omgeving*. In het museumdepot bevinden zich honderden bodemvondsten die door archeologen in Leiden zijn opgegraven.
- 14-07 t/m 01-09 *Tinnen figuurtjes*. Deze negentiende- en vroeg twintigste-eeuwse collectie soldaatjes en andere tinnen figuurtjes maakt onderdeel uit van de verzameling kinderspeelgoed die het museum in haar bezit heeft.
- 03-08 t/m 31-12 *Een tinnen pronkservies uit Leidse bodem*. In 1968 kwam tijdens grondwerkzaamheden aan de Herensingel een rieten mand tevoorschijn met daarin 46 tinnen borden, schotels en een kannetje. Nog niet eerder was in ons land zo'n grote hoeveelheid bij elkaar behorend tin uit de periode 1525-1575 gevonden!
- 15-10 tot 09-01 *Scherpe letters, 40 jaar vorm van NRC Handelsblad*. Een bescheiden expositie over de geschiedenis van de krant, vanaf het 1ste gedrukte exemplaar tot nrc Next en de e-krant van nu.
- 04-10 tot heden *Tegelgang*. Hier waren tegelvelden (samengevoegde tegels) te zien uit de zeventiende tot en met de negentiende eeuw, met een grote variatie in thema's, type omlijsting en kleur. Stuk voor stuk hoogtepunten uit de tegelcollectie van De Lakenhal.
- 15-11 t/m 31-12 *Tafelzilver*. De Lakenhal bezit een belangrijke verzameling zilver zoals dit tafelgerei met zwierige Rococo-ornamenten uit de 18de eeuw.

Bijscript

Eigentijdse blikken op de collectie

door Lieke Timmermans, pr/communicatie

Met het experiment *Werk in Uitvoering* zocht de klas-sieke, 19^e eeuwse Lakenhal naar een nieuwe positie als eigentijds, 21^e-eeuws museum. Maar om een gefundeerde toekomstvisie te kunnen formuleren, moest het museum wel eerst haar eigen basis, bezit en geschiedenis beter te leren kennen. Wat is de oorsprong en betekenis van de collectie? Hoe verhoudt het museum zich tot de stad? Tot bezoekers? Tot kunstenaars? Deze vragen werden tijdens *Werk in Uitvoering* uit wetenschappelijk oogpunt gesteld en onderzocht, maar het museum nam ook de vrijheid om hedendaagse kunstenaars ermee te laten stoeien. De Lakenhal vroeg hen een presentatie te maken waarin de museumobjecten, het gebouw of de museum-geschiedenis een nieuwe rol zoude spelen. De resultaten waren vanaf de zomer in het museum te zien.

Bente Hamel en Catherine van Campen

To keep / Om te houden

In de audiotour *To keep / Om te houden* volgden radiomakers en geluidskunstenaars Bente Hamel en Catherine van Campen verschillende routes, zowel door de museumzalen als door hun eigen kamers, kasten en laden. Zij speelden een spel met het fenomeen museumtour. Normaal gesproken verwacht de luisteraar daarbij accurate, feitelijke informatie. *To keep / Om te houden* haakte in op dit verwachtingspatroon maar gaf er een andere, associatieve invulling aan. Via het museum en de collectie werden bezoekers de persoonlijke werkelijkheid van Hamel en Van Campen binnengebracht.

Hans de Bruijn

Obscure

Schilder Hans de Bruijn kreeg in de zomermaanden de Rembrandtzaal ter beschikking voor zijn nieuwe serie monumentale schilderijen. Verbazing over de afbraak van Rembrandts geboortehuis in Leiden had hem daartoe geïnspireerd. De Bruijn hing zijn schilderijen naast het originele werk van Rembrandt en tijdgenoten. In het midden van de zaal creëerde hij een atelier-achtige opstelling met schetsen, documentatie en aan Rembrandt gerelateerde objecten van De Lakenhal.

Jan Rothuizen

Code inconnu

Beeldend kunstenaar en 'eigenzinnig cartograaf' Jan Rothuizen bekeek allerhande objecten, dook het depot in en bladerde door het fotoarchief. Hij selecteerde vier bijzondere objecten en formuleerde poëtische zinnen over de functie van het museum, zoals 'Een vrije vertaling van gisteren' en 'Voor altijd toen'. Die

persoonlijke beschouwingen verwerkte hij in zes monumentale zeefdrukken die op onverwachte plekken in het museum te zien waren.

Ni Haifeng

Twisted Doubles

Beeldend kunstenaar Ni Haifeng is al langere tijd geïnteresseerd in de verzameling Chinees aardewerk van Museum De Lakenhal. In de Singelzaal maakte hij de installatie 'Twisted Doubles' waarin de historische, grotendeels door de VOC meegebrachte aardewerkcollectie van het museum werd gespiegeld aan hedendaags fabrieksaardewerk. Haifeng ging winkelen bij een Chinees warenhuis in Amsterdam en bracht deze winkelwaar samen met hun waardevolle, historische voorgangers. Bij de presentatie was een reeks foto's te zien waarin de productie en het transport van Chinees aardewerk toen en nu centraal stonden.

Roy Villevoye

Preparations

Op uitnodiging van directeur Meta Knol plaatste Roy Villevoye zijn beeld *Preparations* (2009) in de erezaal die sinds 1890 gewijd is aan vijftiende- en zestiende-eeuwse schilderkunst. Het hedendaagse beeld van een donkere man met een ruwhouten kruis in zijn handen stelde de religieuze, laatmiddeleeuwse schilderkunst van Lucas van Leyden en Cornelis Engebrechtsz in een geheel ander daglicht. Zie ook pagina 43.

Rnul Interactive

Intra Laterna Magica

De Rotterdamse whizzkids van Rnul Interactive raakten gefascineerd door de collectie achttiende- en negentiende-eeuwse toverlantaarns. In de kabinetten van het museum maakten zij een interactieve installatie, geïnspireerd op de *Laterna Magica*. Door zelf te bewegen konden bezoekers de aan hen getoonde, historische lantaarnbeelden direct beïnvloeden. De betoverende nostalgie van deze historische voorwerpen kreeg zo een nieuwe, eigentijdse dimensie.

Preparations van Roy Villevoye

door Daphne Pappers, kunstpublicist

Toen Meta Knol mij begin 2010 vertelde van haar voornemen om beeldend kunstenaar Roy Villevoye (Maastricht, 1960) een installatie te laten maken voor de erezaal van De Lakenhal, maakte opwinding zich van mij meester. Welk effect zou het levensgrote wassen beeld van een Papoea met een enorm, houten kruis hebben op zijn omgeving, de bezoeker inbegrepen? Hoe zouden een verzameling versierde Asmat-schedels uit Nieuw-Guinea en het monumentale drieliuk van Lucas van Leyden uit 1527 op elkaar ongeïren? Deze installatie is een complex van ongelijke, soms zelfs ideologisch contrasterende begrippen zoals klassiek en hedendaags, profaan en religieus, kunst en etnografica, levensechte sculptuur en schilderkunst, westerse (dominante) en andere (gedomineerde) elementen.

Het museum is er in zijn herbezinning, op zoek naar 'nieuwe culturele ankers'¹ in geslaagd 'een omslagpunt te forceren in de traditionele manier waarop wij naar kunst kijken'.²

In 2010 haalde de nieuwe directeur een opzienbarend 'scharnierstuk' in huis. In het kader van 'schotjes opheffen' schiep zij ruimte voor een 'a-kunsthistorische verbinding', belichaamd door Preparations.³

Graag haal ik hier cultureel theoreticus Homi Bhabha aan, een grootheid in het veld van de postkoloniale studies. Hij verleidt de lezer zich open te stellen voor 'de idee van een internationale cultuur, "niet gebaseerd op exotisme of multi-culturalisme van de diversiteit van culturen, maar op de inbedding en verwoording van de hybriditeit van cultuur." [...] 'In deze ruimte zullen we die woorden vinden waarmee we kunnen spreken van Onszelf en Anderen. En door de verkenning van deze hybriditeit, deze 'Derde Ruimte', kunnen we ontsnappen aan de politiek van polariteit en opstaan als de anderen van onszelf.'⁴ Ik zie deze gedachte als de verbinding tussen de visies van Knol en Villevoye. Zij delen een persistente behoefte aan alternatieven voor oude, ongelijke grootheden. Niet in een poging ze aan elkaar gelijk te stellen, maar om een nieuwe ruimte te scheppen waarin opnieuw kan en moet worden nagedacht over de vraag: 'Wie zijn wij?', zoals Roy Villevoye zijn Leitmotiv verwoordt.⁵

Bij binnenkomst in de nieuw ingerichte zaal, houd ik mijn adem in. De schedels kijken me aan. In de museale stilte lijken ze de ruimte te bezielen. De dood wordt opeens heel levendig. Een tekst van Henk van Os schiet de geschokkeerde bezoeker te hulp. Eenmaal oog in oog met Preparations, dat verdekt staat opge-

steld achter Het Laatste Oordeel, ervaar ik de tastbare levensechtheid, er is geen enkele veiligheidsbarrière opgeworpen. Het vervreemdende contrast met de cleane museumomgeving is maximaal. Het beroemde statement in het schilderij *Ceci n'est pas une pipe* (1934) van René Magritte schiet hopeloos tekort als je probeert het representatieve gehalte van deze voorstelling te duiden. Natuurlijk ben je in de ban van het individu dat je denkt tegenover je te hebben, maar er is ook nog dat grote, houten kruis. In tegenstelling tot de man, wiens westerse kleding eerder vervreemding oproept dan herkenning, roept het kruis die herkenning wel op. Zeker in de context van deze zaal, die doordrongen is van het collectieve religieus-culturele verleden van de westerse wereld. Maar dan slaat onmiddellijk totale verwarring toe.

Waarom staat het beeld hier, in deze museumzaal? De titel verschaft misschien soelaas. Preparations duidt op iets wat komen gaat, een beweging, die hier verstild is. Het (concept van het) kruis van Jezus is geëxporteerd naar een van de verste uithoeken van de wereld, wordt hier voor eigen gebruik aangewend. En het is nog steeds op reis, zoals hier en nu, weer terug in het Westen. Door de tijden heen, over taal-, land- en culturele grenzen heen. Ik zie deze man met dit kruis als een reflectie op de noties die vroeger houvast leken te bieden, samengebald in de omringende altaarstukken. De schedels vertegenwoordigen de 'Ander' bij uitstek, maar ook deze voorwerpen refereren aan een fluiditeit, één waarvan wij westerlingen afscheid hebben genomen, die tussen leven en dood. Villevoeye plaatst een komma in een gestolde geschiedenis. Een verlossing voor wie het zichzelf toestaat.

1
Meta Knol, 11 Notities over De Lakenhal, januari 2010.

2
Edwin Jacobs, Meta Knol, Stijn Huijts, 'Manifest voor een Mondig Museum', *NRC Handelsblad*, 5 december 2006.

3
Uit opgetekende gesprekken met Meta Knol in de loop van 2010.

4
Homi Bhabha, 'Cultural Diversity and Cultural Differences', In Bill Ashcroft, Gareth Griffiths, and Helen Tiffin, eds., *The Post-Colonial Studies Reader*, pp. 206–209. London: Routledge, 1995
Brontekst van mijn vertaling: '... the notion of an international culture "not based on exoticism or multi-culturalism of the diversity of cultures, but on the inscription and articulation of culture's hybridity." [...] 'It is in this space that we will find those words with which we can speak of Ourselves and Others. And by exploring this hybridity, this "Third Space", we may elude the politics of polarity and emerge as the others of ourselves.'

5
Uit een interview met Hans den Hartog Jager, 15 januari 2011, Motive Gallery, Amsterdam.

Bijschrift

Stad van verf

door Onno Blom, schrijver, recensent, journalist

Wonderbaarlijk was het om Stad van verf te mogen maken. Een picturesque tour door het museum van mijn eigen stad. In de eerste helft van 2010 besprak ik elke zaterdag één schilderij uit de collectie van Museum De Lakenhal in het Leidsch Dagblad. Vervolgens zijn die verhalen gebundeld in een kloek boek: Stad van verf. Over de levens en werken van Leidse schilders van de Middeleeuwen tot heden.

Leidraad bij het kiezen van de vijftientig Leidse schilderijen was: een goed verhaal. Dat kan schuilgaan in verschillende elementen. Om te beginnen in de voorstelling van het schilderij of in de stijl. Wie en wat is er allemaal te zien op het schitterende vanitas-schilderij van David Bailly? Waarom heeft Floris Verster de verf op zijn manshoge Bloemen en bladeren zo wild op het doek gesmeten?

Een goed verhaal is ook vaak te vinden in de biografie van de schilder. Bij het schrijven van Stad van verf heb ik me laten inspireren door kunstenaarsbiografen als Arnold Houbraken en Karel van Mander. In hun boeken las ik wat ik wilde schrijven: prikkelende, aantrekkelijke verhalen waarin het 'hoge' van de kunst werd gecombineerd met het 'lage' van het alledaagse leven. Geur van verf dampd uit die boeken op, maar niet de geur van verf alleen. Houbraken vertelde, en ik vertel het hem graag na, over een bonte avond in het leven van Frans van Mieris, Europa's duurste schilder van zijn tijd. Vrolijke Frans valt na een avond drinken op de Langebrug voorover in het opengebroke riool. De vrouw van een Leidse schoenlapper redt hem uit de stront. En als beloning schenkt hij haar later, zonder zich bekend te maken, een schilderijtje van eigen hand.

De persoonlijke anekdoten van schilders zijn niet alleen vermakelijk, maar geven de geschiedenis ook kleur en structuur. En een menselijke maat. In de Leidse kunst zijn vriendschappen cruciaal gebleken: tussen Rembrandt en Lievens, die wellicht een atelier deelden in de stad, maar later van elkaar verwijderd raakten. En tussen Floris Verster en Menso Kamerlingh Onnes, die elkaar in het fin de siècle opstuwden tot grote hoogten.

Ook families spelen in Leiden een rol van belang: de familie Van Mieris gaf van vader op zoon op kleinzoon de kneepjes van het vak door. Op hun beurt maakten zij weer deel uit van een lange keten van meester op leerling. Van Rembrandt, die in zijn eerste schilderijen de techniek van het fijnschilderen hanteerde, via Gerrit Dou, naar Frans van Mieris de Oude en Frans van Mieris de Jonge, die de schilderacademie

oprichtte, waarop Alexander Hugo Bakker Korff werd opgeleid en die weer Floris Verster inspireerde.

Het was fascinerend om die patronen in de tijd te ontdekken. Nog mooier was het om te zien dat mijn fascinatie aanstekelijk werkte. Met enige schroom ging ik in De Lakenhal kijken toen bij elk schilderij uit de serie een houten stoel en tafeltje was neergezet, waarop het bijbehorende stuk uit de krant lag. De stoelen waren allemaal bezet. Een bezoeker in de Harteveltzaal keek nors op toen ik binnenliep. Niet storen! Hij las mijn stuk aandachtig, keek van zijn tafeltje op naar het schilderij en weer terug.

De bekroning van Stad van verf was de aanschaf van Het grote gele doek, het laatste grote schilderij dat Jan Wolkers in zijn leven heeft gemaakt. Het is ook Wolkers' Laatste Oordeel. Twee bij twee meter, geschilderd in een vlammend geel, exact de kleur van de herfstbladeren van de tulpenboom die tegen zijn atelier staat geleund. Een stekje van die boom – in de zeventiende eeuw geplant door Boerhaave – had Wolkers in de jaren zeventig in de Hortus gekregen. Hoe toepasselijk: Wolkers' laatste schilderij ontleende haar kleur aan Leiden. Het kwam te hangen in het museum waar hij als jongen voor het eerst naar kunst leerde kijken.

Bijschrift

Expertmeeting

door Lieke Timmermans, pr/communicatie

Werk in Uitvoering bleek te kunnen rekenen op de ruime belangstelling van collega's van andere musea, archieven en instituten, die zich ook dagelijks bezighouden met objectregistratie of die benieuwd waren naar het proces van museale vernieuwing. In het begin gingen de medewerkers van De Lakenhal enthousiast in op de talrijke verzoeken voor rondleidingen, informatie en lezingen, maar al snel bleek dat de eigen werkzaamheden daardoor onder druk kwamen te staan.

Omdat het museum haar bevindingen en ervaringen wel graag met anderen wilde delen, is op vrijdag 10 december een expertmeeting georganiseerd waarbij alle aspecten van *Werk in Uitvoering* aan de orde kwamen. Het programma begon met een rondetafelgesprek waar ingegaan werd op de aanleiding van *Werk in Uitvoering*, en de opzet en organisatie van het proces. In de volgende rondes volgden verdieping en discussie. Ruim vijftig enthousiaste collega's en studenten bezochten deze dag (organisatie: Eefje Majoor).

Programma Expertmeeting

- 10.30 Ontvangst met koffie en thee
- 11.00 Welkom door Meta Knol, directeur van Museum De Lakenhal
- 11.10 Rondetafelgesprek. Onder leiding van gastheer Lennart Booij gingen Rob Wolthoorn (conservator behoud en beheer), kunstenaars Aart Muis en Rob Donkers (Rnul interactive), Lieke Timmermans (pr en communicatie *Werk in Uitvoering*) en directeur Meta Knol in gesprek over *Werk in Uitvoering*.
- 11.45 Mogelijkheid om Museum De Lakenhal en *Werk in Uitvoering* te bekijken
- 12.15 Lunch in Scheltema (2 min. lopen vanaf het museum)
- 13.30 Verdiepingsronde verdeeld in vijf onderwerpen
 - 1 Lieke Timmermans (pr en communicatie *Werk in Uitvoering*): De collectie online
 - 2 Jori Zijlmans (conservator geschiedenis): Verzamelgeschiedenis van De Lakenhal
 - 3 Cora Weijnsfeld (Ingressus) en Jenny de Bruin (collectie registrar): Dagelijkse gang van zaken aan de rollenbaan
 - 4 Sarah Bosmans (kunsthistoricus), Leon Geutjes (onderzoeksmedewerker) en Prosper de Jong (kunsthistoricus): Experts geven een helpende hand
 - 5 Meta Knol (directeur Museum De Lakenhal): Het nieuwe museale beleid van De Lakenhal
- 14.45 Plenaire discussie
- 15.30 Borrel

Dichters van het Laatste Oordeel

door Lieke Timmermans, pr/communicatie

Het is een eeuwenoude traditie: dichters die zich laten inspireren door de schoonheid van de beeldende kunst. Op uitnodiging van De Lakenhal vroeg Onno Blom tien Nederlandse dichters om een gedicht te schrijven, gebaseerd op Het Laatste Oordeel van Lucas van Leyden. Saskia de Jong, Frank Koenegracht, Gerrit Komrij, Hagar Peeters, Ilja Leonard Pfeijffer, Alfred Schaffer, K.Schippers, Rob Schouten, Mustafa Stitou en Anne Vegter hapten toe.

De gedichten werden verzameld in een prachtige bibliofiele uitgave die verscheen in een oplage van honderd, genummerde exemplaren. Sylvia Zwaaneveldt van De Baaierd heeft met veel zorg en aandacht de bundel gezet en gedrukt: een echt collector's item.

Op zondagmiddag 31 oktober waren negen van de tien dichters in het museum bijeen om voor een volle zaal hun gedicht ten gehore te brengen. Luisterend naar de variatie aan gedichten, bleek dat het wereldberoemde drieluik nog steeds boordevol inspiratie zit. Van tanende liefdes tot drukke verkeersstromen, van de cynische gedachten van een hypochonder tot zoete herinneringen aan vervlogen tijden: er werden tien fijnzinnige variaties op het 16e-eeuwse meesterwerk ten gehore gebracht, waarvan er hier één herdrukt is.

Gerrit Komrij

Muiterij

De engel die ik had is op de loop.
Wie mij beschermdde huist niet meer in mij.
Er drijft een ijsschots in mijn biotoop.
De leegte schrijnt. Het voelt als muiterij.

De engel die mij koesterde is zoek.
Ik liep een blauwtje. Ik ben gehalveerd.
Hij sneed een lap weg uit het hemeldoek
En is hem naar een nieuw heelal gesmeerd.

Wat rest een halve man, een vodenbaal,
Een metgezel van vriesvak en verval?
Wat rest hem als zijn engel hem verlaat?

Er rest een stinkend hok waarin men blaas,
Een mensenhel, bekend als tranendal,
Een aarde voor de gier en voor de aal.

Bijschrift

Museum De Lakenhal Leiden verzamelt herinneringen aan 3 Oktober!

Grote inzameldag
Zondag 25 april 12.00–16.00 uur
Gratis entree voor verzamelaars

Foto's, films, aandenkens, bloemen, tegeltjes, prijzen, bekens, sjaals, krantenartikelen, kleding, knuffelbeesten, kaarten: alles met een mooi verhaal is welkom. De mooiste objecten en verhalen maken kans opgenomen te worden in de tentoonstelling.

Voorzitter 3 Oktober Vereniging Leiden, Els van Eijk van Hestlinga, met Keokpot uit 16de eeuw

Museum De Lakenhal Leiden onderzoekt haar verzameling

Alle verzamelaars met korting naar Museum De Lakenhal in Leiden!

Op vertoon van deze flyer krijgt u twee toegangskarten voor de prijs van één. Heeft u al een Museumkaart? Dan krijgt u op vertoon van deze flyer een gratis kopje koffie of thee (maximaal twee personen).

Geldig t/m december 2010, niet in combinatie met andere aanbiedingen

Bekende Leidenaar Peter Labrujère met schilderij

Tweerichtingsverkeer

door Lieke Timmermans, pr/communicatie

Elk museum bevat natuurlijke scheidslijnen tussen intern en extern gerichte afdelingen. Of anders gezegd: tussen de afdelingen behoud, beheer en onderzoek, en de afdelingen die zich primair bezig houden met het publiek. Bij de ene afdeling zit het 'publiekbesef' in het DNA, bij andere afdelingen waar men niet dagelijks met museumbezoekers spreekt, is dat veel minder het geval.

Tijdens *Werk in Uitvoering* nam het museum de ruimte om te experimenteren met nieuwe vormen van interactieve publieksbenadering. De traditionele houding – het museum is zender en het publiek ontvanger – voldoet in deze tijd niet meer, zeker niet voor jongere generaties. Maar welke vormen werken wel? De Lakenhal heeft met *Werk in Uitvoering* verschillende nieuwe publieksbenaderingen uitgetoetst, om proefondervindelijk vast te stellen wat het beste werkt.

Het traditionele zaalboekje met begeleidende teksten werd losgelaten. Bij binnenkomst kregen museumbezoekers een ouderwets klembord met de zaalteksten mee, en een goed geslepen potlood. De bezoeker kon aantekeningen maken, en had bovendien het laatste woord: het laatste vel kon hij of zij gebruiken om tips en ideeën aan het museum doorgeven. Lees hierover meer op pagina 67.

De rollenbaan op zaal was de ultieme transparantie: museumbezoekers keken letterlijk op de vingers van de medewerkers. De glazen wand die er om veiligheidsredenen tussen stond, zorgde ervoor dat directe communicatie tussen medewerkers en publiek desalniettemin lastig was. De eerste weken is daarom geëxperimenteerd met vrijwilligers die voor de wand stonden en desgewenst informatie gaven over de werkzaamheden. Bezoekers maakten hier niet of nauwelijks gebruik van.

Het traject om Leidenaren alvast inhoudelijk te betrekken bij de tentoonstelling *Leidens Ontzet* die vanaf september 2011 te zien zal zijn, was wel zeer succesvol. Verschillende oproepen om verhalen en objecten over 3 oktober in te leveren, zorgden voor enthousiaste reacties. Op speciale inzamelmiddagen werden objecten bekeken, verhalen op video vastgelegd en de mensen gefotografeerd.

Het uitgangspunt van de promotiecampagne van *Werk in Uitvoering* was een gedeelde passie van museum en bezoeker: verzamelen. Iedereen verzamelt

namelijk wel iets, van kunst tot serviesgoed, van bierdopjes tot voetbalplaatjes, en een museum is eigenlijk niets anders dan een superverzamelaar. Bekende Leidenaren uit alle lagen van de bevolking traden in het promotiemateriaal als ambassadeur op, door zich te laten portretteren met hun eigen, favoriete object uit de Lakenhalcollectie.

Een belangrijk onderdeel van de campagne was ook het fotograferen van honderden bezoekers met hun favoriete verzamelobject, die zo een onderdeel van het project werden. De foto's kregen een plaats in het museum en op de website, in de hoop dat de geportretteerden hun familie en vrienden zouden enthousiasmeren. Ook alle museummedewerkers werden geportretteerd met een favoriet object uit de eigen verzameling.

Naast het inzetten van traditionele middelen als posters, flyers, stickers en advertenties was het museum buiten haar muren ook actief om 'persoonlijk missiewerk' te verzetten. Zo had De Lakenhal een grote stand in het walhalla voor verzamelaars: De VerzamelaarsJaarbeurs in Utrecht. Hier kon men kennis maken met het museum, gratis op de foto met hun favoriete verzamelobject en nieuwe aanwinsten laten beoordelen door conservatoren.

De website van het museum werd dynamisch en vrolijk: de portretten van de eigen museummedewerkers rolden aan de bovenkant voorbij en nieuwe interactieve rubrieken werden toegevoegd zoals 'object van de week' en 'verzamelaars'. In de rubriek 'wat is dit object' kon het publiek gissen naar de functie of betekenis van raadselachtige objecten. Een blog over alle-daagse museumzaken bood een kijkje in de keuken.

Werk in Uitvoering zou zich goed lenen voor het inzetten van social media zoals Facebook en Twitter. Bij aanvang van het project pasten deze communicatiemiddelen echter nog niet bij de aard van de organisatie. Na een jaar van experimenten is er een voorzichtige verandering merkbaar.

Interactieve communicatie is arbeidsintensief, maar het levert De Lakenhal ontzettend veel op: kennis, goodwill en inspiratie. We gaan ermee door!

Museum De Lakenhal
presenteert:

de leidse salon

Live talkshow over actualiteit, kunst en wetenschap, gastheer Onno Blom
zo. 30 mei met: Karina Wolkers, Frits van Oostrom (professor), Koen Hauser (kunstenaar), Gijsbert van Es en Fred Hermesen (over het oprichting De Sky) en Han Bennink (op drums) Toegang € 7,50 (entree museum) 15.00-18.30 uur, Museum De Lakenhal, Oude Singel 18-21 Leiden
www.lakenhal.nl

Museum De Lakenhal
presenteert:

de leidse salon

Live talkshow over actualiteit, kunst en wetenschap, gastheer Onno Blom
zo. 26 sept met: Anca Trone (schrijfster), Jan Rasmussen (kunstenaar), Gert Oostinde (directeur RTV), Jori Zijlmans (conservator Leidse geschiedenis) en muziek van Bert van den Brink Toegang gratis bij bezoek museum. 15.00-18.30 uur, Museum De Lakenhal, Oude Singel 18-21 Leiden
www.lakenhal.nl

Museum De Lakenhal
presenteert:

de leidse salon

Live talkshow over actualiteit, kunst en wetenschap, gastheer Onno Blom
zo. 28 nov met: Bij Leonard Pfeiffer (schrijver), Steven Engelmann (directeur Museum Volkenkunde), Eric Hoffmann (uitgeverij De Persgroep), Hans Binn, C. Overweg (hoogleraar en voorzitter Oud Leiden) en muziek van Onne van Geel Toegang € 7,50 (entree museum) 15.00-18.30 uur Museum De Lakenhal, Oude Singel 18-21 Leiden www.lakenhal.nl

Aan de slag: activiteitenprogramma Werk in Uitvoering

door Lieke Timmermans, pr/communicatie

In het weekend stond de rollenband stil. Om toch een levendige sfeer in het museum te krijgen, zijn er allerlei activiteiten georganiseerd zoals een lezingenserie over verzamelen, en workshops voor jong en oud. Met de Leidse Salon werd de 19^e-eeuwse traditie van huiskamergesprekken over cultuur, politiek en wetenschap nieuw leven ingeblazen.

Daarnaast waren er op zondagmiddagen 33 familierondleidingen over en door *Werk in Uitvoering*. Waarom halen we het hele depot over de rollenband? Wat wordt er precies onderzocht? Uit welke stappen bestaat dit grote onderzoek?

Het kunstenaarsduo Nicola Kirkaldy en Roosmarijn Mascini, kortweg 'nicolaenroos' gaf negen workshops 'Tussen Kunst en Kids'. Kinderen van 4 tot 12 jaar mochten hun eigen aanvulling op het museumdepot maken: het liefst iets dat nog niet bestond...

Een keuze uit de agenda van De Lakenhal in 2010:
- zaterdag 10 en zondag 11 april *De Lakenhal op de VerzamelaarsJaarbeurs!*

Met een grote stand was De Lakenhal aanwezig op de grootste verzamelaarsbeurs van Nederland, in de Jaarbeurs in Utrecht.

- zaterdag 10 en zondag 11 april *Museumweekend*
Marc de Haan fotografeerde museumbezoekers met hun favoriete object uit eigen verzameling.

- zondag 11 april *Leidse Salon #1*

De eerste van een nieuwe serie talkshows over kunst, politiek en wetenschap in Leiden. Vaste presentator Onno Blom ontving dichter en schrijver Nico Dijkshoorn, hoogleraar Willem Otterspeer, zangeres Elske DeWall, politica Elze 't Hart en kunstenaar Maurice Braspenning.

- zondag 18 april *Feestelijke première: Leidse Koorboeken*

- 6, 9 en 12 mei *Helmen, harnassen en hellebaarden*
Rondleidingen voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

- zondag 16 mei *Water terug in Leidse grachten*
Discussiemiddag in samenwerking met Historische Vereniging Oud Leiden.

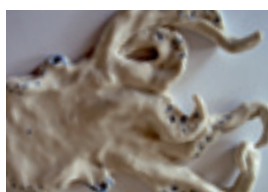
- zaterdag 23 mei *Keramiëktaxatie en porselein workshop*
- zaterdag 29 mei *Boekpresentatie Stad van Verf*
Met medewerking van Rudi Fuchs en Karina Wolkers.

- zondag 30 mei *Leidse Salon #2*
Met Karina Wolkers, hoogleraar Frits van Oostrom, kunstenaar Koen Hauser, drummer Han Bennink, en journalisten Gijsbert van Es en Fred Hermesen.

- vrijdag 02 juli *Museumnacht Leiden*
I love my stuff, met o.a. een veiling, muzikale optredens en verwoede verzamelaars.

- woensdag 14 juli *De Nacht van Rembrandt* [programma kort toelichten?]
- zondag 05 september *Lezing Johan Kamermans, conservator van het Nederlands Tegelmuseum in Otterlo*
- zaterdag 11 september *Open Monumentendag*
- zondag 12 september *Jori Zijlmans – conservator geschiedenis – geeft rondleidingen over de Galerij van Leidens Roem*
- zondag 12 september *Inzamelmiddag 3 Oktober* Leidenaren brachten hun 3 oktoberherinnering naar het museum.
- zaterdag 18 en zondag 19 september *Kunstroute Atelierroute van Leidse kunstenaars*
- zondag 19 september *Lezing Ricardo Burgzorg & Anne Berk*
Hoe begin ik een eigen kunstverzameling?
- zondag 26 september *Leidse Salon #3*
Met schrijfster Franca Treur, kunstenaar Jan Rothuizen, wetenschapper Gert Oostindie, conservator Jori Zijlmans en Bert van den Brink op de accordeon van Harry Bannink.
- maandag 04 oktober *De traditionele gratis openstelling tijdens 3 Oktoberviering*
- zondag 17 oktober *Hebben is Houden*
Lezing over de verzameldrift van mensen door Jaco Berveling.
- donderdag 21 oktober *Workshop tinnen soldaatjes maken*
- zondag 24 oktober en zondag 7 november *Cursus 'ikjesschrijven' door Paul Steenhuis en Ellen de Bruin*
Hoe schrijf je een ikje, de populaire lezersrubriek in NRC Handelsblad.
- zondag 31 oktober *Dichters van het Laatste Oordeel*
Tien Nederlandse dichters over Het Laatste Oordeel van Lucas van Leyden.
- Zaterdag 13 en zondag 14 november *Muziek in het museum*
- zondag 21 november *Lezing Pieter ter Keurs, hoofd collecties bij het Rijksmuseum van Oudheden*
Wat en hoe verzamelden musea in de negentiende eeuw?
- dinsdag 23 november *Curating Asian Art*
Workshop en lezing door Thomas Berghuis
- zondag 28 november *De Leidse Salon #4*
Met dichter en classicus Ilja Leonard Pfeijffer, cultuurmakelaar Erica Haffmans, historicus Hans Blom, museumdirecteur Steven Engelsman en violist Oene van Geel.
- zondag 12 december *Lezing Hans Heestermans: Waarom ik van Leiden hou*
- woensdag 22 december *Doorlopende voorstelling toverlantaarns*

Toon mij je bezoekers en ik vertel wie je bent

door Anna Elffers, zelfstandig onderzoeker

Wat zijn de belangrijkste doelgroepen en hoe kan Museum De Lakenhal hen in de toekomst het best bedienen? Dat is de centrale vraag van het publieksonderzoek dat in 2010 en 2011 wordt uitgevoerd in de Lakenhal en waarbij ook de museummedewerkers volop betrokken worden.

Het onderzoek begon met een analyse van beschikbare gegevens. Wie wonen er eigenlijk in Leiden en omgeving en wie van hen bezoekt het museum wel eens? Wat is er bekend over hun bezoek aan musea in het algemeen en aan Museum De Lakenhal in het bijzonder? Wat zijn de meest interessante potentiële nieuwe doelgroepen?

Studenten zijn oververtegenwoordigd in Leiden waardoor het een relatief jonge stad is. Ongeveer de helft van de Leidenaren woont alleen. Een kwart maakt deel uit van een gezin met thuiswonende kinderen. Die groep is in de regio echter groter. Leiden en de regio zijn relatief erg hoog opgeleid. Leiden heeft na Amstelveen het laagste aantal laag opgeleiden van de vijftig grootste gemeenten in Nederland. En de inkomens zijn hoog. In Leiden zelf, maar vooral in de regio. Slechts 40% van de inwoners is geboren in Leiden en er wordt veel verhuisd. Er wonen relatief weinig niet-westerse allochtonen in Leiden (15%), maar wel veel westerse allochtonen (12%).

Het museumbezoek ligt hoog: maar liefst 63% van de Leidenaren zegt in de afgelopen twaalf maanden een museum bezocht te hebben. Dat is veel hoger dan het Nederlands gemiddelde, dat rond de 40% ligt. 95% van de Leidenaren kent De Lakenhal en een derde is er geweest. In de regio ligt de bekendheid van De Lakenhal rond de 46%. Met name oudere Leidenaren bezoeken De Lakenhal graag.

Over de bezoekers van (de regio/de stad?) Leiden bleek veel minder informatie beschikbaar. Over Nederlandse bezoekers weten we wel dat die met name uit Zuid-Holland en Noord-Holland afkomstig zijn. Zij komen naar Leiden om te winkelen, iets eten of drinken of een museum bezoeken. Dat laatste gebeurt bij een bezoek aan Leiden overigens een stuk vaker dan bij een bezoek aan andere steden. Over buitenlandse bezoekers aan Leiden is zo goed als niets bekend.

Toch is dat wel een interessante doelgroep, zo besloten we in de tweede fase van het onderzoek. Buitenlandse bezoekers vormden daarom een van de groepen die we onder de loep namen met medewer-

kers van De Lakenhal die veel in contact komen met publiek. Daarnaast werden gezinnen met kinderen, middelbare scholieren en oorspronkelijke Leidenaren nader bekeken. Door middel van interviews met balimedewerkers, rondleiders, suppoosten en educatiemedewerkers werd in kaart gebracht welke ervaringen zij hebben met deze doelgroepen. Opvallende uitkomst: als bezoekers eenmaal binnen zijn, zijn ze doorgaans erg verrast: wat is het een prachtig museum! Maar nog lang niet alle genoemde doelgroepen komen naar De Lakenhal. Bovendien richt het museum zich niet op al deze doelgroepen even actief.

In de derde fase – die bij het schrijven van dit stuk nog volop bezig was – wordt er gesproken met vertegenwoordigers van de doelgroepen zelf. Drie doelgroepen worden op deze intensieve manier nader onderzocht: gezinnen met kinderen onder de twaalf uit Leiden en de regio, cultureel geïnteresseerde Leidenaren/regiobewoners tussen de dertig en vijftig jaar die een duidelijke binding hebben met Leiden, en buitenlandse toeristen. Tijdens een 2,5 uur durende bijeenkomst staan vragen centraal als: wat vinden deze groepen aantrekkelijk en minder aantrekkelijk in De Lakenhal en hoe zou het museum (nog) beter aan hun wensen en behoeften tegemoet kunnen komen? De groep buitenlandse toeristen wordt onderzocht door middel van een vergelijkbare sessie met kenners van deze specifieke groep. Bij alle sessies zijn verschillende medewerkers van De Lakenhal aanwezig. Hopelijk inspireren de ontmoetingen hen om de komende jaren actief aan de slag te gaan met deze nieuwe bezoekersgroepen.

Waarom komt u naar Museum De Lakenhal?

om geïnspireerd te raken om te leren voor de rust om te kijken
 om weer eens iets anders mee te maken om de collectie te zien
 vanwege het bijzondere gebouw zomaar, dit nieuwsgierigheid
 anders, nl.

Hoe ziet u de inrichting van De Lakenhal het liefst?

chronologisch klassiek, stijlvol eigenzinnig, avontuurlijk
 gemengd met nieuwe media kunst en geschiedenis geschiedenis*
 alles door elkaar met veel tekst met weinig tekst
 niet ← anders, nl.

Wat is uw favoriete informatiebron in het museum?

tekstbordjes wandteksten audiotour touchscreens
 tekstboekje rondleiding het object zelf
 anders, nl.

**WERK
 IN UIT
 VOERING**

Uw favoriete object uit de collectie van De Lakenhal:

→ Cornelis Engelbrechtse (Christus neemt afscheid van Maria) zaal 6.

Uw Gouden Tip voor De Lakenhal: ^{2.0.2.}

→ kast met briefpanelen (?) in zaal 25.
 het kleine kastje in de staalmeesterkamer met de vruchtguerlandse kussenkast in zaal 20.
 tegels.

Hoewel mijn belangstelling i.h.a. uitgaat naar moderne en actuele kunst, vind ik dat de kwaliteit van de Lakenhal ligt in de presentatie van de geschiedenis van de stad, ook omdat dat het beste past bij het gebouw. Heel mooi,

* In zaal 26 zijn de schilden gepresenteerd in het kader van de stadsgeschiedenis. Dat is mooi, maar daardoor kunnen de kunsthistorische verschillen tussen de schilden de bezoeker ontgaan. Dat vind ik jammer.

Als jullie schilden door elkaar hangen, dan a.v.b. zo dat de beelden elkaar versterken.

Dit is een heel fijn museum.

De depotopstelling vind ik leuk.

(De Van Donsburgtentoonstelling vond ik prachtig!)

tekstbordjes wandteksten audiotour touchscreens
 tekstboekje rondleiding het object zelf
 anders, nl.

Uw favoriete object uit de collectie van De Lakenhal:

het gebouw: fantastisch hoe prachtig bewaard en in ere gehouden.

Uw Gouden Tip voor De Lakenhal:

* gebouwen meer promoten, met name buitenl. toerist
 de staalmeesterkamer / goudsmidkamer.
 * glas in lood plafonds → mag wel in een rij
 naartoe!

* prachtige film / animatie over leids onzet
 mogen er meer zijn; bv. over tijd v. laken in
 Leiden.

**WERK
 IN UIT
 VOERING**

U-Formulier Omcirkel uw antwoord(en)

U bent:

man vrouw jong oud uit Leiden
 anders, nl.

Waarom komt u naar Museum De Lakenhal?

om geïnspireerd te raken om te leren voor de rust om te kijken
 om weer eens iets anders mee te maken om de collectie te zien
 vanwege het bijzondere gebouw zomaar, uit nieuwsgierigheid

anders, nl.

Ik had Leidenweek en ik kwam nog wat research doen

Hoe ziet u de inrichting van De Lakenhal het liefst?

chronologisch klassiek, stijlvol eigenzinnig, avontuurlijk
 gemengd met nieuwe media kunst en geschiedenis geschieden
 alles door elkaar met veel tekst met weinig tekst

anders, nl.

Wat is uw favoriete informatiebron in het museum?

tekstbordjes wandteksten audiotour touchscreens
 tekstboekje rondleiding het object zelf
 anders, nl.

dan komen er meer kinderen!

Uw favoriete object uit de collectie van De Lakenhal:

Pilatus wast zijn handen in onschuld

Uw Gouden Tip voor De Lakenhal:

maak het iets meer up-to-date

Zoveel mensen, zoveel zinnen

door Lieke Timmermans, pr/communicatie

Top 10 Museum De Lakenhal

Deze Top 10 is samengesteld uit de antwoorden op de vraag: wat is uw favoriete object in het museum? Bezoekers konden dit invullen op het U-formulier.

- 1 Lucas van Leyden, Het Laatste Oordeel, 1527 (377 stemmen)
- 2 Leidse fijnschilders, met name 'Astronoom' van Gerard Dou, ca. 1650-1655 (188 stemmen)
- 3 Bavelaars, typisch Leidse kijkkastjes uit begin negentiende eeuw (176 stemmen)
- 4 Harm Kamerlingh Onnes, Glas-in-loodraam voor Algemeen Handelsblad, Amsterdam 1929 (133 stemmen)
- 5 Mattheus Ignatius van Bree, Burgemeester Pieter Adriaensz. van der Werff biedt zijn degen aan het volk, 1816-1817 (107 stemmen)
- 6 Menso Kamerlingh Onnes, portret van Jenny Kamerlingh Onnes, 1888 (77 stemmen)
- 7 Het gebouw van De Lakenhal, 1640 (79 stemmen)
- 8 Alles over de lakenindustrie (74 stemmen)
- 9 De tegelcollectie (63 stemmen)
- 10 Joost Jansz. van Lanckaert, Het ontzet van Leiden, tapijt, 1587-1588 (54 stemmen)

Maar liefst 3749 U-formulieren werden ingevuld en ingeleverd, op een totaal bezoekersaantal van ruim 40.000: bijna 10%. Het U-formulier was het laatste vel van het klembord dat bezoekers meekregen, en waarop gevraagd werd wat ze van De Lakenhal vonden, verwachtten, wat hun favoriete museumstuk was en of ze nog tips hadden. Het was een van de experimenten om op een directe manier met het publiek te communiceren en het bleek een zeer geschikt middel om vinger aan de pols te houden. De reacties waren overweldigend, hartverwarmend en confronterend. En: zoveel mensen, zoveel zinnen. Wat de één perfect vindt – de belichting – vinden evenzoveel mensen veel te donker.

Uit de formulieren kon veel informatie worden gedistilleerd. Zo heeft De Lakenhal nu een onbetwiste Top 10 van favoriete museumobjecten, met Het Laatste Oordeel van Lucas van Leyden vanaf dag één steevast op nummer 1. Direct na heropening van de historische afdeling in september 2010 stormde het Lanckaerttapijt de Top 10 binnen. Ook de Bavelaars – de typisch Leidse kijkkastjes – konden op veel waardering van bezoekers rekenen. Verder is bekend dat De Lakenhal in 2010 museumbezoekers van over de hele wereld en uit alle twaalf de provincies ontving. Eén op de vijf bezoekers was afkomstig uit Leiden. Museumbezoekers lezen het liefst tekstbordjes en wandteksten, aan touchscreens en audiotours is duidelijk minder behoefte. 1081 mensen zien het liefst een klassiek, stijlvol museum, maar bijna evenveel mensen (919) geven de voorkeur aan een eigenzinnige en avontuurlijke Lakenhal. Deze typische combinatie van klassiek en eigentijds bepaalde mede de nieuwe koers van het museum. Zo wordt nu op basis van deze door het publiek aangereikte merkidentiteit – een klassiek, stijlvol museum met eigenzinnige, avontuurlijke trekjes – een nieuwe huisstijl ontwikkeld.

Waar blijft die informatie?

door Lieke Timmermans, pr/communicatie

De Lakenhal wil een transparant, eigentijds en open museum zijn, dat beschikbare kennis actief deelt met haar publiek. In 2010 hebben we een ware schat aan informatie over de collectie bijeengebracht. Het kan niet zo zijn dat al die informatie vervolgens in het collectieregistratiesysteem TMS 'verdwijnt'. Na het op orde brengen van de basisregistratie is het online brengen van de museumcollectie daarom een logische, volgende stap. De Lakenhal ontwikkelt momenteel een nieuwe collectiesite die niet alleen als informatiebron voor professionals fungeert, maar die ook potentiële museumbezoekers verleidt om op hun eigen manier digitaal rond te neuzen in de collectie.

Op papier lijkt het eenvoudig: één druk op de knop en het staat online. Maar in de praktijk blijkt dat toch een lastig proces. Zet je alle objecten online, of maak je een keuze? Dat de verzekerde waarde van objecten niet online komt te staan, is om veiligheidsredenen te verklaren. Maar wat doet het museum met objecten waarvan de standplaats onbekend is? En spelfouten, nemen we die op de koop toe of moeten eerst alle gegevens gecontroleerd worden? Gesprekken hierover worden tegenwoordig dagelijks in De Lakenhal gevoerd.

De collectiesite van het museum is straks 24 uur per dag geopend. Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt voor verschillende typen bezoekers. Een wetenschappelijk onderzoeker of collega van een ander museum kent de weg en wil het liefst zo snel mogelijk op het doel af. Een museumbezoeker gebruikt de website veel vrijer, om het museum en de collectie te leren kennen, voor of na zijn bezoek. Deze bezoeker wordt door de nieuwe website verleid om verder te kijken dan zijn neus lang is. Direct bij het openen van de site worden er suggesties gegeven en vragen gesteld. Wilt u beeldende kunst zien? Of Leidse geschiedenis? Ook kan iedereen straks precies nagaan welke objecten op zaal te zien zijn, waarbij de locatie precies is aangegeven en een eigen routeschema langs persoonlijke favorieten kan worden uitgeprint. Omdat een goed voorbeeld van een interactieve, museale collectiesite nog zeldzaam is, heeft De Lakenhal in het afgelopen jaar een geheel eigen opzet ontwikkeld voor de nieuwe website. Ook daarvoor geldt: De Lakenhal wil niet alleen zenden, maar ook ontvangen. Het museum vraagt actief om informatie en reacties van het publiek. Vanzelfsprekend zijn alle museumobjecten direct te koppelen aan de social media van onze virtuele bezoekers. De website is nooit af. Nieuwe ingangen en applicaties zullen worden toegevoegd. Blijf daarom vooral kijken op www.lakenhal.nl.

Bijschrift

De toekomst: van Lucas van Leyden tot nieuwbouw

door ...

Tijdens *Werk in Uitvoering* zijn geschiedenis en de collectie van het museum tot in detail bestudeerd. Op dit fundament wordt verder gebouwd. Letterlijk, want in 2012 start een grootscheepse renovatie en nieuwbouw. Sinds de jaren vijftig wordt gesproken over de noodzaak van uitbreiding en restauratie van de monumentale Laecken-Halle. De Gemeente Leiden stelde een bedrag van 13,5 miljoen euro ter beschikking voor de restauratie en uitbreiding van dit bijzondere Rijksmonument.

Om de inrichting van het museum overzichtelijker te maken, wordt de entree verplaatst naar de oorspronkelijke plek: de Lange Scheistraat. Met een lichte, mooie publieksruimte met hoogwaardige horeca creëert het museum een aantrekkelijke ontmoetingsplek voor museumbezoekers. Ook verrijst in de museumtuin een grote, lichte tentoonstellingsruimte voor wisselende presentaties.

Tot aan de zomer van 2012 wordt er nog volop geprogrammeerd in de museumzalen. Zo opent koningin Beatrix in maart 2011 de tentoonstelling *Lucas van Leyden en de Renaissance*. De grootschalige tentoonstelling is in nauwe samenwerking met het Rijksmuseum Amsterdam tot stand gekomen.

Vanaf augustus staat het werk van Leidse beeldend kunstenaars Fer Hakkaart en Frans de Wit centraal. In september 2011 gaat een grote familietentoonstelling van start over het oudste volksfeest van Nederland: *Leidens Ontzet. Vrijheidsstrijd & Volksfeest*. De Leidse bewoners zijn al volop bij het project betrokken, want ook de persoonlijke verhalen en objecten krijgen een plek in de tentoonstelling. In 2012 staat onder andere een tentoonstelling op stapel rondom de parel en de rol die zij speelde in de handelsgeschiedenis van Leiden.

Museum De Lakenhal vindt dynamiek en nieuwsgierigheid belangrijk. Het experimentele, interdisciplinaire onderzoek heeft haar plek in Utopisch nest, een duurzame, unieke en avontuurlijke samenwerking tussen Scheltema, De Veenfabriek en museum De Lakenhal. Kunstenaars en wetenschappers reageren samen op een specifiek onderdeel van de bestaande programmering van de Veenfabriek of De Lakenhal. De inhoud is het vertrekpunt.

Kortom: tot en met de zomer van 2012 staat er meer dan genoeg op stapel. Maar ook dan sluit het museum zich niet af. Gedurende de renovatie en nieuwbouw blijft een deel van de collectie van het museum zichtbaar voor het publiek.

Lucas van Leyden Mecenaat

door

De Gemeente Leiden stelde 13,5 miljoen euro ter beschikking voor de renovatie en nieuwbouw. Een aanvullend bedrag van 6 à 7 miljoen euro is nodig om daarnaast ook een nieuwe tentoonstellingszaal, aantrekkelijke publieksruimtes en een hoogwaardige herinrichting te kunnen realiseren.

Onder de bezielende leiding van Elco Brinkman is het Lucas van Leyden opgericht. Samen met de bestuursleden Haro Schultz van Heagen, Jeroen Maters, Michiel Scheltema, Ton van Raan en Sylvia den Engelsens richt hij zich op het werven van aanvullende fondsen voor de restauratie en nieuwbouw. Daarna zullen de opbrengsten van het mecenaat ten goede komen aan (her)inrichting, programmering en andere bijzondere projecten van De Lakenhal. Het mecenaat kent drie geefkringen die elk hun eigen privileges hebben. De ambitie is om de benodigde gelden te werven, en om daarnaast een levendige, boeiende groep mensen bijeen te brengen uit de kunst, politiek, wetenschap en de zakenwereld die Leiden in het algemeen en het museum in het bijzonder een warm hart toedragen. Op het moment van schrijven zit het mecenaat volop in de opstartfase.

Vrienden van De Lakenhal

Museum De Lakenhal heeft een van de oudste vriendenvereniging van Nederland. De Vereniging heeft als doel schilderijen en voorwerpen van kunst of historisch belang te verwerven en deze aan te bieden voor de verzameling van Museum De Lakenhal. De vrienden ondersteunen De Lakenhal ook met allerlei hand-en-spandiensten, organiseren ze voor de leden lezingen, rondleidingen en excursies van cultuurhistorische aard.

Mede dankzij de steun van de Vrienden kon De Lakenhal het Grote Gele Doek van Jan Wolkers permanent aan de collectie toevoegen. Dit is het laatste grote werk van de Leidse kunstenaar en hoewel geschilderd op Texel, is het geel gebaseerd op de bladeren van een tulpenboom, afkomstig uit de Leidse hortus.

Open en bloot

door Paul Kempers, kunsthistoricus/publicist

Over de drempel stappen is niet meer dan een kwestie van je voeten optillen. Jas en tas achterlaten in de garderobe, jaarkaart juichend door de scanner halen terwijl je een praatje maakt met de kassamedewerker: veel meer hoeft de museumbezoeker niet te doen om zich toegang te verschaffen tot de tempels van kunst en cultuur.

Zelden gebeurt het dat de kennishongerige bezoeker zich bewust wordt van de inner workings van het museum en vrijpostig kanttekeningen zet bij het aanbod, de zaalinrichting of de wild uitslaande Thermo-Hygograph-waarden van de klimaatbeheersing. Als dat wél het geval is spreken de kenners van 'institutionele reflectie', 'educatieve volwassenwording' en zelfs van een 'museaal wow-moment'.

Die momenten zijn zeldzaam en moeten gekoesterd. Dat is precies wat het afgelopen jaar is gebeurd in De Lakenhal, een museum dat zich publiekelijk buigt over de kwestie hoe het verlichtingsinstituut van welker de eenentwintigste eeuw binnen te leiden. 'Wat is een museum precies voor ding?' was de vraag die directeur, staf en medewerkers zich stelden, zonder garantie op een sluitend antwoord.

Er is bestuurlijke moed voor nodig om jezelf binnenstebuiten te keren voor het oog van het publiek dat zich tegen je kan keren wanneer je zekerheden ondergraaft. Maar voor een directeur die gelooft in een eigentijdse, democratische benadering van het museum en zijn bezoekers, is zo'n aanpak waarschijnlijk niet meer dan vanzelfsprekend.

Een jaar *Werk in Uitvoering* betekende kijken naar museummedewerkers die open en bloot objecten uit de collectie zaten schoon te maken – zie een bonkige bebaarde man in witte jas met zijn fijne marterharen kwastje een zegel stofvrij maken! –, te beschrijven en van nieuwe labels te voorzien. Met bewonderenswaardige kalmte, gezien de hoeveelheid te bekijken objecten: dertienduizend in totaal.

Ook mochten bezoekers hun ongezuuten mening geven. Hadden die wellicht nog een Gouden Tip in petto? De antwoorden waren te lezen op het prikbord van de bovenste verdieping. 'Graag minder Van Doesburg, meer Floris Verster', schreef een liefhebber van bloemstillevens. 'Openbare inventarisatie is toegevoegde waarde voor het museum' en 'De rollatorband moet blijven!' waren een paar van de hartekreten die andere bezoekers achterlieten. Ook wenste men, geheel in lijn met de 24-uurs full contact-ideologie van de sociale media, 'meer medewerkers op zaal om mee te praten'. Of dit verzoek wordt ingewilligd, is niet bekend. Wel demonstreert het de groeiende behoefte aan uitwisseling en de veranderde kijk op het museum

als stilteplek waar in ernstig ribfluweel gestoken wetenschappers de artefacten van de menselijke beschaving onder de loep nemen.

Men wil praten, discussiëren, geraakt worden, verwonderd raken en het leven, paradoxaal als het klinkt, verheugd ervaren in de 'enclave' of het 'reservaat' zoals Meta Knol het museumgebouw eens beschreef. Kunstenaars maken dat mogelijk. Door vragen te stellen, zoals Jan Rothuizen deed in zijn serie zeefdrukken van collectiestukken ('Dit Duimglas staat opgeslagen op de afdeling HISTORISCH. Is er ook een afdeling die niet historisch kan zijn?'), geluidscollages te maken van openhartige gesprekken ('Hoeveel gaslantaarns moet De Lakenhal eigenlijk conserveren?') of door een bijzonder arrangement van voorouderschedels uit Nieuw-Guinea. Roy Villevove plaatste de - in onze ogen angstaanjagende - bewerkte doodshoofden als installatie voor Lucas van Leydens Laatste Oordeel. Twee oproepen tot memento mori: de een gesitueerd in de verre, hopelijk paradijselijke toekomst, de ander als relikwie van het verleden dat identiteit verschaft. De onverwachte combinatie van etnografica, hoge schilderkunst en een sculptuur van een Papoea onder een ruwhouten kruis, bracht een intense, voor sommigen zelfs schokkende ervaring teweeg. Waarmee De Lakenhal, dat oude museum uit 1874 aan de Oude Singel in Leiden, liet zien dat gedurfd zelfonderzoek en een vrolijke rollatorband nodig zijn om over de schaduw van het verleden te springen. Theo van Doesburg, Leidens beroemdste avant-gardist, zou er goedkeurend bij hebben staan knikken: eindelijk een museum in beweging.

Musea Lakenhal in Leiden laat publiek meekijken achter de schermen voordat museum in

Alle depotstukken gaan op de looper

Museum De Lakenhal in Leiden gebruikt de aanstaande renovatie om de „Armoestellingsmachine“ stop te zetten en zich even helemaal te richten op de eigen collectie.

Hoer een collector **ROHAN WILKIE** Londen, 22 april. „Eis je deze scherven?“ vroeg Jari Zijlman, conservator grafiek van Leiden bij de Lakenhal. „Ardenen zie ook dat van de dode, ontdekten een inslag voor de kin. In het midden is een perzic van stadhouder Willem V geschilderd.“ De scherven moet volgens Zijlman eind 18de eeuw in het land zijn geweest van een oranje- en een aalmoeder van het Oost-Indië. „Onze kolen ontginnen die speelde voor een politieke klomp en waren in het geding te reukken. Als je voor Willem V was, kon je dat dan afzet in het land brengen.“ De scherven maakt deel uit van het zogeheten Oranjerestant dat op dit moment, samen met Thibbe Maas en Oosters aardewerk, op de looper staat wordt getoond in Museum De Lakenhal, die voor heeft het Leiden museum, met het project Werk in beweging, naar een nieuwe instelling van het depot van het museum wordt ingezicht en getoond op stad aan het publiek. De scherven...

Lakenhal verzamelt verzamelaars

jong en oud zijn dat op verzamelen. Tijdens het afgelopen Museumweekende konden verzamelaars zich laten fotograferen in De Lakenhal. Echte staven liep het be...

'Ik heb een doel op Franse marktjes'

Naam: Fred Kijzer
Woonplaats: Leiden
Beroep: interieur-adviseur
Verzamelt: Franse marktjes

„Het is niet zo dat ik een doel heb op Franse marktjes, maar ik heb een doel op Franse marktjes.“

'Nick Cave is heel veelzijdige artiest'

Naam: Marleen Jansen
Woonplaats: Oegstgeest
Beroep: grafisch ontwerper
Verzamelt: alles van Nick Cave

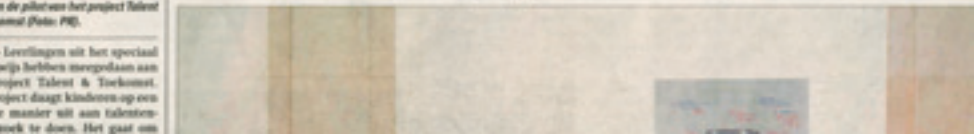
„Nick Cave is heel veelzijdige artiest.“

'Leuk dam met bierdo'

Naam: Fella Struizema
Woonplaats: Leiden
Beroep: schaker
Verzamelt: deppen

„Leuk dam met bierdo.“

Kunstenaars grijpen in bij De Lakenhal

Bijchrift

Levenslijnen uit het speciaal rijwiel hebben meegedragen aan project Talent & Toekomst. project draagt kinderen op een manier uit aan talenten te doen. Het gaat om

Museum de Lakenhal wint de Zuid-Hollandse Museumprijs

ERFGOEDHUIS-ZH

PERSBERICHT

Delft, 29 november 2010

Museum de Lakenhal wint Zuid-Hollandse Museumprijs 2010

Op maandag 29 november is in het Rotterdamse Havenmuseum de Zuid-Hollandse Museumprijs 2010 feestelijk overhandigd aan Stedelijk Museum de Lakenhal uit Leiden, door Sipke Jan Bousema, presentator van o.a. Cash op Zolder, Op de Bon en natuurlijk van Museumbende.

Stedelijk Museum de Lakenhal winnaar 2010 vanwege "Werk in Uitvoering"

Het museum bezint zich op haar nieuwe positie als museum in de 21ste eeuw, en heeft in 2010 de collectie en de verzamelgeschiedenis via een groots registratieproject centraal gesteld. Bijzonder is dat dit project, dat zowel registratie, conservering, fotografie als onderzoek omvat, aan het publiek wordt gepresenteerd. In het museum ziet de bezoeker 'werk in uitvoering'. Het duidelijkst is dit zichtbaar in een industriële rollenbaan, waarop objecten in gele kratten van hun werkstation rollen. Het werk van de medewerkers, registratie en fotografie, wordt hier getoond. De jury prijst dit project om zijn originaliteit: waarom zijn we eigenlijk in Nederlandse musea, waar toch zoveel aan collectieontsluiting wordt gewerkt, niet eerder op dit idee gekomen? Het aantrekkelijke van het concept is vooral gelegen in de breedte ervan. Zowel de gehele museumstaf is betrokken, maar het publiek evenzeer. Door de proefopstellingen beperkt de ontsluiting zich niet alleen tot de collectie gebonden werkzaamheden: duidelijk worden mogelijkheden onderzocht waarmee het museum zich de komende jaren kan blijven profileren en kan blijven experimenteren.

Eervolle vermeldingen voor het Rijksmuseum van Oudheden en het Stedelijk Museum Schiedam

Het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden is naast een gerenommeerd instituut ook al jaren actief en vooruitstrevend met educatieve activiteiten voor de jeugd. In de *Museumjeugd-universiteit* wordt zes maanden lang een uur college gegeven door een vooraanstaande wetenschapper over een onderwerp binnen het verzamelgebied van het museum. De doelgroep bestaat uit kinderen tussen 8-12 jaar. Het Stedelijk Museum Schiedam heeft ook een jarenlange traditie en goede reputatie op educatief gebied. De tentoonstelling 'Collectiepresentatie: kunst na 1945' is samengesteld met medewerking en in gesprek met leerlingen van de middelbare school. Zoals het museum terecht opmerkt, is de leerervaring tweezijdig. De scholieren leren veel over de werking van musea en doen inhoudelijke kennis op over (moderne) kunst; de museummedewerkers van hun kant leren veel over hoe kunst voor jonge mensen op een aantrekkelijke manier kan worden gepresenteerd. Tegelijkertijd doet het museum ook veel ervaring op over de leefwereld van de scholieren en kunnen zij hierbij aanhaken.

De Museumprijs Zuid-Holland

wordt door de Vereniging van Musea in Zuid-Holland de Zuid-Hollandse Museumprijs toegekend. Het wordt toegekend door presentatie, gastvrijheid,

Ta
in

Uitvoer
de St
so en
sess
Aans
toons
Maor
motie
Maor

De ta
Henk
nodig
dag v
zater
Polyt
kers
zelf l
uitve
wien
verde
tet o
folka
jdes
um l
verd
itoe
ur
sita
nie
en.

**WERK
IN UIT
VOERING**

Bijschrift

Publicatie naar aanleiding
van *Werk in Uitvoering* in
Museum De Lakenhal in
Leiden. *Werk in Uitvoering*
ging van start op 12 maart
en duurde tot 31 december
2010. Deze uitgave
verscheen in maart 2011.

Voor *Werk in Uitvoering*
kreeg De Lakenhal in
december 2010 de
Museumprijs Zuid-Holland.

Samenstelling en redactie
Lieke Timmermans
en Meta Knol

Fotografie
Marc de Haan
en Tim van Veen

Grafisch ontwerp
Karen Polder

Correctie
Aukje Vergeest

Drukwerk
Oranje Van Loon

Uitgever
Museum De Lakenhal
Oude Singel 28-32
2312 RA Leiden
071 5165360
www.lakenhal.nl

Museum De Lakenhal dankt
alle bezoekers en de mede-
werkers voor hun bijdragen
aan *Werk in Uitvoering*.
Ook bedankt het museum:
Gemeente Leiden
VSB Fonds
Cultuurfonds Leiden